

K'ot'ok ika

1. Nemi Tah Taha

Nbabíye shni aatotsí

- 1.Nema eto eega ete ?
- 2.Bori nemi tahotsi danfte? Boshuutso keewuwer?
- 3.Nemí tahots k'osh tahowotsíye bok'osh eegoshe?
- 4.Eeg eegoreya ítgaltse nemí tahotsí tahefo?

1.1 Shaanetsnat Moc'irna

Datsonu joshe ashonu s'ootse etef woro beshat bíyere mask'alí wogí (gaari) aawo bodosh gít s'een gaawíyo fa'e. Datso gaats waare Joshonu beeshf aame muhur maande guur guurí shírotse awusho jaamíy guundo guundf aame ash maac'o ayí bk'eewí.

Balíyit maay shooktsots bomaayo b'kaaye bona'o k'aye baako kaafwotsuwor máát worrno. Ere mish gít shaanetsnat moc'irn kooc'í mísho máák'rat, bo'índ ního k'eezk'rat, Maa k'ac' k'ac'o ashík'rat, Baambí duub duubo bo'aamferna duubo duubdek't bo'aane oko gal amfetst /anefetst) mask'alah boosh keewets tahí jaango keewef aanefets shaanets moc'irsh dek'at "Iik'o bí'ere mask'alí (gar) aawots aawusho butso bk'azink'e" bí'et. Moc'iruwe tek'at "eege? mank'o níyetí" bíyerna shaanets dek'at " nosh keewets Zuurí faarona, Baalesíyonat Edjokon aawusho bbutsal aawashosha b'awashítí" bi'et. Moc'ireu dek'at "Inde Ok deshe nkeewona mask'alí tuulats aawusho butso bk'aazal aawusho geenzake eetosha eetefoní noboori nemona, butso buuya baako noo t'ílonno detsfoníyere no ook'alomo maaydek'alsoone" bí'et. Erna shaatetso boore shít'etso naatfe eeteyok'o

mask'ali aawots duuboniyere, bo'aanefe aawusho buutst boon ok'ibk'r. Ere Shaanets dek'at "Moc'ire hambosha ti'ettsoni aawushan noon ok'iyit notahono kimeshk'rerosha" bi'et. Moc'irno dek'at "mayi baaya k'aak' fa'a aats kishaw kiim fa'a maashe maaynodek'eti" bi'erna nfoodo ak'owe baako nfodtsonisha boodi bi'ere mis'fere gaal bo'aami.

Terwer ika

Nababar aaniya

1. Haniye dambi nbabiyon weeron haniye dashi t'inti aatotsi aap'on aniwor.
 - A. Nbabí weeron mask'alosh ambts t'uuwe ortso?
 - B. Shaanetshat Moc'irn koc'í mísho máák'rat Bóind ního k'ezt k'ac' k'ac'o ashít ake bo'aam?
 - C. Shaanets Moc'irsh mask'alots aawusho buutso bk'azik'e bi'et eegoshe?
 - C'. Maayí baya k'aak' fa'amo aats kisha kiim fa'a bi'etor eega etoshe bgee?
 - D. Nbabíyanítse t'iwítsdek'at ítdants keeswo eebí?
 - D'. Balít maay shooktsots bomaayo kaatsre eteyor eega etoshe geye?
2. Haniye dashi nbabiyotse keeshts aap'anutssh ik naari bits detsts aap'o ímer.
 - A. Ashonu s'ootse
 - B. Guunda
 - C. Jaamiya
 - C'. Ashiya
 - D. Fooda
 - D'. Ok'íya
 - E. Kooc'a

TERWER GITA

1. Nemí taha taho s'ílíts keewo ítgaltse beyíru ash een eenotsí aatde'er gaare gaarewon wotde'e gud'de waar kaat'otse ít tohwotssh nababor.
2. Gaare Gaareyon wotde'er mask'alor, Fazgoronat Undrí aawor tahef nemí tahotsí boshutso ík ikon s'eer. aawk'o tahefok'onat eegon fíinefok'o keeweyar k'aat'otse ít tohotsnton shíyewor err ítí daníyíruwosh ít keewets keewí kuumo keewr Nemí taha etef keewotsí danere.
3. Nemí taha taho gaarí woror taho sheeng doyemo goond doye? gaarewon wotde'er keeweyar k'aat'otse moosheyí jeebo fíínar ítídaníyíruwonton keeweyor.
4. Daníruwotsítse k'osh k'osh nem detsts ash nar gítotsí tizr bonemí tahotsí k'aatiítsí nana'osh bokeewítuuok'o woshuwe.

TERWER KEEZA

Haniye dashe sat'ínotse fídeliyots fa'ano. Fídeliymanotsu aap' íkotse botookon gít keez beyooko kíndr biits detest aap'o bo'ímetuwok'o woshde'er fíínor.

Ariyosh;

t', k', a, u, o, sh,i

1. K'ak'a
2. t'ut'a
3. k'ook'a

4. shísha

5. shasha

Haniye dambí fíinets aríyan weeron dashí sat'ínotse beyíru fíidelíyanotsn bíits detsts aap'o fíinor.

r	k'	z	e	m	c'	i
a	s'	u	t'	h	c	
n	b	sh				

1.2 Guut'í Jífuwa

Guutì Jifuwa etoní k'um íko guut'on beeshíyosh nogeyor beeshíyosh nogeyíru keewuman sheengshde'e beshíyosh aayíyíru c'írotsí eta. Aynaarí guut' jífuwots fa'ano manotsu:-

1. p'afí (ed'í c'íra) (.)
2. Galí c'íra (,)
3. Aatí c'íra (?)
4. Ash keew bwot kiitsí c'íra (“ ”)
5. keew k'ees'í c'íra (!)
6. keew aatsní c'íro (i)
7. k'alí c'íra (')

1.2.1 P'afí (.)

P'afí eteyíru guut'í jífuwan eegoreya guut'ots nobeezí?

P'afí eteyíru guut' c'íraní s'een mats keew íko guut'eyor s'een mats keewman boshíyosh bgeets keewí s'uwo daníyosh beezef C'íra.

Aríyosha; Daníruwo daní mook amre.

1.2.2 Gatí c'íra (,)

S'een mats keew íkotse galí c'íro eegoreya nobeezi? Galí c'íra eteyíru guut' c'íraní s'een mats keew íkotse ík naarí keewots, shuutsots , k'aac'ots, narots..... arets keewots íkats ayar bowor boon nogalít c'íra .

Aríyosh; Dambets daní mook kobíyo, daftaro, Mas'afo, lap'ísíyonat masmeríyon dek'at amra.

1.2.3 Aatí c'íra;

Aatí c'íra etefoní noguut'íru keewu íko aat bwoto kíítsíru c'íra.

Aríyosh; Aber oots daní mook waara ?

1.2.4 Ash keewu b'woto kíítsíru c'íra;

Ash keewu b'woto kíítsíru c'íra etoní nbabí íkotse nbabí man guut'ts asho k'osh ash k'umo wokín etuno nbabíyots eekde'e b'guut'or k'umman ashk b'woto kíítset c'íra.

Aríyosha; Ambesh taash dek't “handr duuran maay duure bíyarí” ett tash bnkeewure bkeewuman tt'íwíntsrnomo ara bíyar.

1.2.5 Keew K'ees'í C'íra (!)

Keew k'ees'í c'íra (!) etoní s'eenmats keew íkotse keewosh nogeyíru keew man Shaawushde'er wekín k'ees'íde'er keewosh nogeyor nodek'et c'íra.

Aríyosh; Ake ! Shaanír geweshok'o waako datsdk'ra.

1.2.6 Keew aatsní c'íra (i)

Keew aatsní c'íra (i) eteyíruwaní s'eenmats keew íkotse nokeewíru keewotse keew íko bgonkeraw bítson nokeewor nobeezít c'íra.

Aríyosh; K'awun asho bbeshefe bek'eyora joogíyoko ashan bek'rte ett.

Han arets keewotsí s'eenmats keewotse nobezora c'íraní bíiyats beezní keew aatsní keew bwoto nodanít.

1.2.7 . k'alí c'íra (')

Aap' íko ík k'aaron nababeyor bí'ímíru bíitso gít k'aaron nababeyor bí'ímíru bíitsoníye bok'oshítuwo'k'o íkatse beyíru nababíf fidelíyotsí dambí weeron k'alde'e nonababítuwok'o woshíru c'íra.

Aríyosh; naa – na'a

Taa – Ta'a

Deera – de'era

Terwer íka

1. Haníye dashí aatotsí ara wekín koota err aaníwere.
 - A. Abero kobíyo taash ímene etíru s'een maatsí keewan s'uwats beezet c'íro (!) hani.
 - B. C'íc' Asho be'er t'íw k'ut'e bíarí etyor bezef c'íro(i) haníye
 - C. Itítse oots danímaa warawo kone eteyor gedet c'íro (.) haníye.

C' Aldo oots tash daí moo amatse etre. Hanor nodek'et c'ironí (“ ”)
haníye

D. Gaawíyets gawíyo amat bnayísho bkenísho bní'ísho btokísho taho
kewudek' wara. Hanor nodek'et c'ironí(!) haníye.

2. Haníye dashí tints s'een matsí keewanotssh wotít guut'í jífotsí
beezuwere.

1. shartí meyí aawots Borní fado detsfo

2. Alboro Awure domí datso maand ní'ametí

3. Oofu bek'ate s'íflsh shap desha gebana

4. Ake eege gurí k'ut'ok'o kogmets mínzaní

5. Ikots Aberna Aakína Aldonat awntsetsna et gaawíyo
boamfere Awntsetsi weeratse butdek'eyí.

6. Shaak'etsí et'íngílsha oona tmíshe taash ta'on bo'k'olo
woníyíwe bíeyt.

1.3 Wot'e Aap'a

Wot'e aap'a etoní botok tokí bíits detsts aap' gítots íkats wot'r noere shíní
bodetsts bíitsoníye k'osh bíitso boímetuwok'o wot'yíru aap'otsí.

Ariyosha;

Genu etoní donzu eta

Kísha etoní Atsí kaye

Aap' gítanotsí íkats nowot'ora = Genu- kísha. Han etoní shood naara eta.

Ene aap' gítmanots bodetsts bíitso k'azk'ratní íkats nowot'ora k'osh keezl
bíitse bo'ímí Eshe wot'e aap'a etoní botoko falts aap'ots bowot'eyor aap'
íko ímo falítkno eta.

Terwer Gíta

1. Haniye dashí wot'e aap'anotssh bobíitso ímere
 - A. Jundí k'ura
 - B. Marashí Gúda
 - C. Gurí k'ut'a
 - C' Darí Desha

2. Haniye Dashí s'een matsí keewotse beyíru wot'e aap'otsí galdee kíshr bobíitsono keewuwor.
 - A. Bagawitok'í angtsa
 - B. Balets loop'í meetsíyalí barí meetsí
 - C. Ambesh Baben daatsí s'aata
 - C' Kolets maac' gawaní

3. Haniye dashí t'intsh aap'otssh gonkeraw bíitso íímer.
 - A. K'otsa
 - B. Shípa
 - C. Geneuwa
 - C' Maac'a
 - D. T'aluwa
 - D' Aawa
 - E. Tírka
 - F. Na'a

1.4 Shúútsa

Shúútsa etoní keew íko weekín k'ac'íko s'eegosh shaatets (íímets) aap'a.

Aríyosh; Beera, fríya , Asha, shutsa, Míta, Mínza-----

1.5 Goli;

Goli etoní shúútsí shínonat jík'on waar shúútso nosh golíde kítst aap'a.

Aríyi 1. Na'a took eenu waara. S'een mats keewanítsna eenu etíru aap'oní golí etefo. Hanuwe took etíru shúútsí jik'atsa b'wa.

2. Daatsets gaawíyo amat baakí aak' íko keewdek' waara.

S'een mats keewanitse aak' etíru aap'ani golí etefo. Hanwe baaka etíru shúútsi shinatsa bfao.

1.6 Típi;

Típi etoní s'een mats keew íko beeshíyosh bgeyíru keew íko (k'umo) beshí bk'ror s'een matsí keewman s'uwats beezef aap'a eta.

Ariyi 1. Na'a took eenu waara.

2, Daatsí mínz beero keewere.

Dambí aríy gítanotsí nos'íllora aríy íkí s'uwatse waare etíru man s'een matsí keewman típa. gítlí aríyatsno beyíru kewere etíruwoní ando aní típa.

- Daníruwots haníye dambí beezets aríyotsí sheengsh botíwíntse okon bokeewetuwok'o woshuwe.

Terwer Ika

1. Haníye dashí imets s'een matsí keewmanotsítse shúútso galde'e kishwor.

A. Nogalotse beyíru moo eenmec'ra.

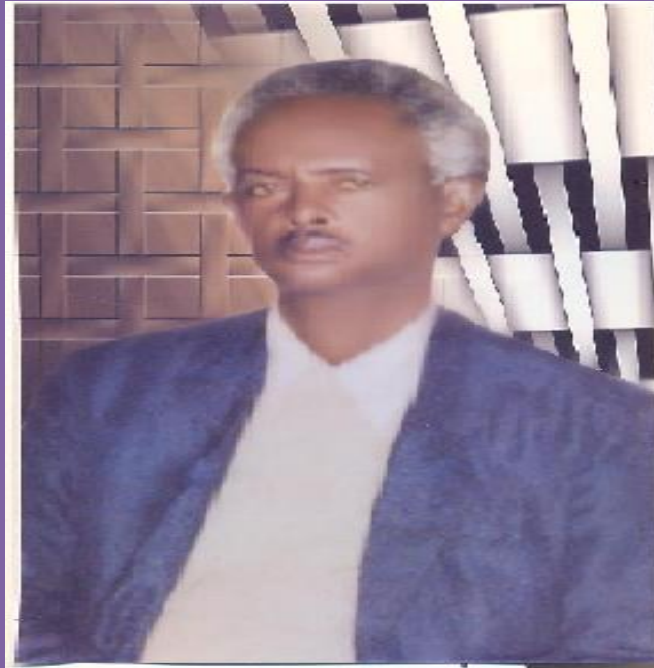
- B. Oots t'uw nogalon baaben asho beshere.
- C. Míinz beer íko oots bek're.
2. Haníye dashí imets s'een matsí keewmanotsítse golí galde'e aaníwor.
- A. Moc'ír az sheeng maatsí
 - B. No danímeyítsí wodm na'o Eshí
 - C. Aldo Ez goorok'o na'o shuudek're
 - C' Dímbít oots C'aam naas'o kewera
3. Haní dashí s'een matsí keewmanítse típí daner
- A. oots awusho butstre
 - B. Aawo ílere
 - C. Albornat Daanon datsí daartse fayerno.
 - C. Awuntsírots worfítsí bok'olo katsre
 - D. Abere oots meetso mááre.

2. Danek Asha

1. Danek asha eto eega eta?
2. Asho danefo eegneya?

2.1 Daamt'e Goobaní;

Daamt'e Goobaní bí íínd adad jíífare Gaagnat bníhí Aa'u Grazmac Goobana Babezaw etefots dagotse Goojam kflageríyon, Matakalí Awurajon, Dabas' k'orotse, Zgaha c'ík'otse, Gaanz shíra etef galutse 19 38 duron bshuwe.

Ar-2/1 Damt'e Gobani

Bomaa Ashots Zgahan tuwot Baabení wokín hambetsí Bulení eteyíru k'orots goosht bo'am. Daamt'eyí bna'í woron bí íínd níyhosh wosheyat keewets keewono dek't eekat eenk na'a. B'shmutí nato b'bodtsok'on 1946 duron baabenn k'eesíy dano íka ett dano b'tuw. Etní 1947 durona caagní íkl shírí daní mooke íkl (1L) kaat'otse tuwut shírtl (6l) k'aat'o b'borfetso b'danfo b'tesh.

1953 duron Adís Ababí kítotse beyíru Daagmawí mínílíkí etef Adarí daní mootse shawatlonat shumtl (7L nat 8L) k'aat'o b'dan. Danhanats bbeferé manorí teshts mengstí fíínef fíínonat b'k'alf k'alón boosh sheengo bk'ayína daníru nana'a jamo mengísto noosh woníyewe ett kaaro botííznra kaarman jííshfo Daamt'eyí btesh.

Kaar manatse tuwutson b'daníru dano k'ut't Wonjí Metahara etef datsok jongí wonawoneyí fííno (metrolojíyo) fíínosh bíam. Fíínman dats manatse fíín teshtní Bahar Daar awuraja etef kítots shítuwu bazíyonat kep'í fííní ash wotat b'am. Maníye aanatní yootsí shíní b'daní mook wokín Caagní kítots waat Metekel awurajítsí jam k'orotssh shítuw bazíyonat kep'í fíín ash wotat k'osh mengísto b'wonefetso fíín b'tesh. Matakélítse fíínman fíínefetsní tatse gítl k'aat' bborfetso dandek' b'ísh. Mengísto b'wonawoneworo k'awun wrosh Dabas' k'oro jíísht teshre b'tesh.

1986 duron Iyadígí mengísto Itop'yotse beyíru Guur jamots botook tookí daaro danonat kííkon geyítuwe ett b'keeworna Beníshangul Gumuz Guuronu b'tookí daaro b'danetawok'o woshere. Manorí daarman kííkewor beyíru ashotsítse íkonat b'guurunat bíashotsnsh ayíde shíyanef asho Daamt'eyí

btesh. K'osh guurotsnton daar bí'atse fayó b'tuwurna Daamt'eyí nodaaro t'uk'eratse ett fayeyat nodaaronat no ashosha noetora nos'atso kuud'ítuwe noowe k'írr t'afítuwone no na'í na'oshmo sheengo fíinar beshítuwone ett mooshka b'tesh.

Mooshmanatse b'beefere paawítse ash naar naarí fayó b'tuwurna kaarmanítse b'shuwetsí 48 naton etonu 1986 duro Almuyí etef kítotse bk'rí b'doowonmo bíro s'eene.

Terwer Ika

A. Haniye dashí t'íints aatanotsí **ara** wokín **koota** err aaníwer.

1. Daamt'e 1938 durona bshuwe.
2. Daamt'e bshuwe gaanz shírotsna.
3. Daamt'e k'eesí dano bkínd caagne'na.
4. Daamt'e 11 – 6L k'aat'o b'dan baaben daní mookna.
5. Daamt'e shawatlonat shumtl k'aat'o b'dan daagmawí mínílik daní mootsa.
6. Tatse gíto b'borfetso b'dan Adís Ababona.
7. Daamt'e Adís Ababon 7 nat 8 b'danor mengístí fíino shengo b'k'aye k'ut'k'rat baabení k'az b'waa.
8. Iyadígí mengísto Itop'íyítsí guur jamots bodaar daaro bodanetuwok'o bkík'íyí 1986 durona.
9. Daar kíkatse tuwuts fayosh daamt'e kísho ímtní bee buwts.
10. Daamt'e b'kír b'shwets habe shumt natona.

B. Haniye dashí ímets aatanotsí aap'on aaníwer

1. Daamt'e shuwets galu kone etefo?

2. Daamt'e k'eesí dano íka et butu akníya?
3. Daamt'e íkats tuut shírtl k'aat' bodfetso aakníya bdaní?
4. Adís Ababots Dagmawí Daní motse Damt'e ambts natoníya bdaní?
5. Dagmawí mínílik daní mootse Daamt'e bdano bk'ut' egoshe?
6. Daamt'e bdano wonjí meteharo bíaaamor eebí bfííní?
7. Daamt'e Bahar Darí bíaaamor eeg fíínoshe bíam?
8. Daamt'e aambtsl k'aat'o bodtniya bk'ir?
9. k'awn worosh Daamt'e jíisht bteshts k'oru kone?
10. Daamt'e etíru nbabíyanatse ebí íítan?
11. Daamt'e shuuyat bk'írfetso beyíru taríkíyo shíne shuutso korde'e k'awnon bezwere?

Terwer Gíta

1. Haníye dashí ariyan weeron s'een matsí keewotse beyíru golotsí galde'er shúúts golí bwotonat típ golí b'woton galdier keewuwer

Ariya;

1. Kaaw maatsu gawíyotse bek're. Hanítsna kaaw etíru aap'aní maatsu etíru shuuts mana sheengsh b'golíyír. Man b'wottsotsna kaaw etírumoní shúúts golí eta.
2. Borní mas'afo awushon ok're. Hanítsna típoní ok're etíruwo bwoterna eegn b'ok'itsok'o keewíruwoní awushon etíruwoní. Eshna típ golí awushon etíru aap'oní.

- A. Tíeshuw goondern hambets weetuwe.
- B. Shelo fed'at tíishutsere
- C. Eyísh buudu waango máák'rere

- C' Awíntsír Borní mas'efo gítoto nobabera
- D. Duukok'o tookats buko keshre
- D'. Mísho fíríyon mááre
- E. Mang gíndo t'oop're
- F. Farsh nas'o waare
- G. Awush mura butsír
- H. Barmet'ets na'o wos'fe waare

2. Haníyere dashí aríyan weeron botookon aaní aaní woyíru fidelíyotsn aap'o fíinarní aap'manno s'een matsí keewo fíinor

Aríyosha;

1. Kaka Aap' hanítsna "k" nat "a" etíru fidelíman btookon gítoto waatní k'aka etíru aap'o b'iim. Hann s'een matsí keewo fíinewera:- Aldo kako agre eto faletuwe.
2. Shasha etíru aap'anítsna "sh" nat "a" botookon gítot gítoto waatní shasha etíru bíitsets aap'o boíim. Eshna aap' mann s'een matsí keewo fíinewora Moc'ír Dees'o shesha eto faletuwe.
3. Naana Etíru aap'aní N nat a gítot gítoto botooko dabt bowarna Naana etíru bíits detsts aap'o bíim. Eshna aap'an s'een matsí keewo fíinewora ;-Aldo b'níhí naanre

2.2 Borní Taawotsí

Borno btookí nemo ,teronat noonon detsfe man bwottsotsna btookí noonon taawo falfe. Wotowa bakona b'tookí noonon taawo b'faliyalorní taawmanots c'íro deshatse Taawi c'írotsí Arebíkona, Roomankonat, saabaníya etef noonotsokna dek'e. Taawanotsí boc'íronat bornon beezewora haníye dashtsank'owa b'wotít.

Borna	Arebíya	Saaba	Romaníya
Ika	1	ḏ̄	I
Gíta	2	ḡ	II
Keeza	3	ḥ̄	III
Awuda	4	ḣ̄	IV
Uutsa	5	ḥ̄	V
Shrta	6	ḥ̄	VI
Shawata	7	ḥ̄	VII
Shumta	8	ḥ̄	VIII
Jeed'íyo	9	ḥ̄	IX (VIII)
Tatsa	10	ḥ̄	X
Híya	20	ḥ̄	X X
Shaasha	30	ḥ̄	X X X
Habo	40	ḥ̄	XL (X X X X)
Balk'atsa	50	ḥ̄	L
Sísa	60	ḥ̄	LX
Shaba	70	ḥ̄	L X X
Sharna	80	ḥ̄	L X X X (X XC)
yed'a	90	ḥ̄	XC
Bala	100	ḥ̄	C
kuma	1000	ḥ̄	M

2.3 Wora

Worona ít k'aat'í shírí angan weerona keezosh kaíde'e s'íilo faletuwe

.Manotsu;-

- beshka

-Andíka

-Shínomaandíka err s'íletuwe

1. **Beshk wora** ; wor haní haníye shíní hambetsísh noborfetso beshat no waak wora eta. Woran keewosh fíinats nojíitsf aap'otsu fa'ano. Manotsu;

- Eneya

- Ootsa

- Ikotsa

- Natsa

- Iknatsa.... arets aap'otsn s'eegefe

Ariyosha;

1. oots awusho butstre

2. Ene mísho mááre

3. Ikots fado dek'ro

4. Nats keezl shíra tkesh

Dambí aríyatse ímets awud s'een metsí keewanots beshutsts keewa bokeewír. Man bwottsotsna beshk wora bokíitsírí eto falwetuwe.

- 2 **Andí wora;** Wor haní jíik'tsono shíntsono b's'ílawo andts mec'r keewíru wora. Wor han s'eegosh nodek'f aap'otsu fa'ano. Monotsu;

- Hanba

- Anda nat aretsotsna.

Ariyosha; 1. Hamb nababa ttababír.

2. And mísha tmeyír.

Aríyanatsi gít s'een matsí keewanotsí andi wotíru (k'aleyiru) keewa bobeshíyír. Man b'wottsotsna andí wora eto faletuwe.

3, **Shíno maandí wora;** wor haní andí nobeyíru saayítanatse tuwat shíno maandí worotsí keewíru wora eta. Wor han nos'eegf aap'otsu fa'ano.

Manotsítse k'atsotsí

- Ayítsa
- Yaatsa
- Sharta
- Gawa
- Argawa.... nat aretsotsna

Ariyosha 1. Ayíts kuuto kaashetuwe.

2, yaats taro ametuwe.

3, shart fado detsfo.

4, Gaw shawatl k'aat'ots beshítuwe.

Dambí Aríyanatse beyíru awud s'een matsí keewanotsí shínomaandí wotít wokín k'alet keewa bokeewír. Man b'wottsotsna shíno maandí wora eto faletuwe.

2.4 But'a

But'a etoní jen aap' íkats shíno maand wokín jíik'o maand wot'de'e waar k'osh k'osh fíinosh nowoshíru aap'otsí eta. But'anotsí aap'ats wot'eyala bakona botookon bíitso deshatsno.

Aríysha; wots, ton, re, n, b, b', sh, k nat aretsotsí s'eego faletuwe.

But'otsí k'osh k'osh naarí guut'í terotssh jen aap'ats dabde'e aap'í bíitso b'k'oshk'oshítuwok'o k'alo faletuwe.

Aríyasha; fíina- haní jen aap'a

1. fíinere (-re) hank'o but'an dabewora fíin man fíink'retsok'on kíitsíru s'uwatsí but'a bkíitsír.
2. Boo fíineratsno (boo-tsno) etíruwoní fíinman fíinerawok'onat ayí asho bbewok'on kíitsíru shínonat s'uwatsí but'a.
3. fíinera (-era) haní maats s'oot' kíitsk wotat jen aap'í s'uwatsa b'waa

Terwer Ika

1. Haníye dashí Beyíru aatanotsí **Ara** wokín **koota** err aaníwer
 - A. Boro btookí taawo deshatse.
 - B. Wora noetora andí nobeyíruwotse tuwur shíntsono jíik'tsono íkats detset saayíta etsa.
 - C. Nats keezla tkesh etíru s'een matsí keewan beshk wora b'kíítír.
 - C'. Bíinat bíina etíru s'een matsí keewanítse nat etíruw but'í.
 - D. Togra etíru aap'anítse beyíru (-ra) but'an bwaa shínatsa.
 - D'. Natsa etíru aap'an shíno maandí worí keewt aap'a.
 - E. 88 etíru taawan bornon s'eegewora yed'e shumuta eta etefo.
2. Haníye dashí ímets s'een matsí keewanotsí **beshka, andíka,** wokín **shíno maandíka** err aaníwer
 - A. Ikots fado taash beshere.
 - B. Yaats aawo dawí aawa.
 - C. Sheeng keewo bek'etuwe.
 - C'. Ene fado kup'a btesh.

D. Natsí duro maayí dura.

D'. Gaw kolojíyo kíndítuwe.

E. Mísha tmeyír.

F. Ti'eshuwush hamb debdabeya tguut'ír.

G. Oots awush muro butstre.

H. Yootsí ttooh jamots mengístí fíino detsrno.

K'ot'ok keeza

3. Aapí Jaawa

k'aat'í wora 7

1. Aapí jaawa eeto ebí ?
2. Jaawa eeto ebí?
3. Jaaw k'osh nbabíyonton bk'osheto eebí?

3.1 Indowe Damt'eyo

Indowe damt'eyo Goban bushono;
Shuwe nkeshtson sheengo shuntsono;
Ní'asho shunat daaro kíkítsono;
Damteyo nene aro shuwetsoní;
Ndatso shunat aro mooshtsoní.

Boro shuweratsa Damt'ey arona;
Damt'esh angwottso toho sha'atsona;
Naashe mantso Joore sheengtsona;
Kobíyon moosht ngush k'ewítsona.

Indowe Damt'eyo asho shunat gíyo manítsono;
Ní'ashosha etat nkaasho shít'tsono;
Ndaarosha etat nbínbo jíítítsono;
Jaago mangíyat boro daanítsono.

Asho ashere uuno shuwetsoní;
Damt'ek'o aabe sheengo moshtsoní;
K'ayere goondona shunere sheengona;

k'ayere goondona shunere sheengona;
Mane maatseyar bííshere c'ashona;
Toho angeyar deeshere joorona.

Terwer íka

1. Haníye dashí t'ínts atotssh dambí jaawan weeron aníyo íímer.

1. Jaawan ambts tííme bdets ?
2. Jaawan ambts jínde bdets?
3. Jaawan beeshíyosh bgets keewo eebí?
4. Kobíyon moosht ngusho k'eewitso etíruwo ambtsl jííndatse bfa'o?
5. K'ayere goondona shunere sheengono etírowo ambtsl tíímatse bfa'o?

2. Haníye dashí beyíru aap'anutsh íknarí bííts detsts aap'o dambí jaawotse geede'er

íímer jagíwor.

- A. Gúúk'a
- B. Goyína
- C. Na'ono
- C'.K'ut'de aníya
- D. Kaana
- D'. Shatítsono
- E. Naashore
- F. Íkwotore.

Terwer Gíta

1, Haníye dashí íímets aap’ anotssh wotít ík naarí bíitso díkshneríatse gede’e
(asho aatde’e

) war jagíwere.

A. Goc’eya

B. Shunakeya

C. Telefa

C’. Nooheya

D. Jootsa

D’. Maac’ gawwna

E. Dambe dambusha

F. K’uma

G. T’íwíntsa

H. Shalala

I. Ííla

2, Haníye dashí s’eenaw jaawansh wott jaawo s’eentsde’e guud’ere

Aríyosh; Ndushe tdushe

Nduuwe tduuwe.....

Aaníyoní; Ndushe tdushe kóód’a etefno.

Nduuwe tduuwe naanga etefno.

Maayí maara elo.....

..... kon kas’í barírta.

Sheet’o nayík’o.....

Tatmaafo maarí s’uup’e.....

..... er ta ake k’iruta

Aatsone muhurí.....

..... Jaagalo s’eenfa

Jaang jaang uuro.....
Oots noetfe ando shuwewa noyítse
Damt'eyotsk'o Asafotsk'o.

3.2 Jeebra

Jebra etoní keewosh nogets keew íko k'ebn'íruwosh bshawetuwok'o wekín bshengetuwok'o shawshde'e keewa.

Jewr'í keewo keewefoní keew ík'í doyo, woto, fííno, aasho , wekín gízo k'osh keewonton nokoríde'e, jaagíde'e , (Aríde'e) woníyíde'e wekín shegríde'e keewef keewa.

Uutsl k'aat'otse ayí jeewr'í naarwotsí íítdantsotse shuuts aanar uutsl k'aat'í mas'afman s'íl'r íítbek'tsman weern guud'ede war ííttotssh naababore.

Aríyosha; Domets buushítsí kulok'oyíye.

Haní nokorí jebra. han etoní; Dometsna buushítsí kulonton nokoríyora ayí shengíye eta.

Terwera íka

Haníye dashí jewranotssh bobítso íímere.

- A. Jeewr danawo Jeeve
Ank' danawo keet'e
- B. Beere be'awo
Ned'ere be'aka
- C. K'on íímawoníye
Goyí íímake
- C'. Jeeve erawo

Jeed'í bale

D. Daaz nc'ano

Shuk' ns'eed'one tdaní

3.3 Dana

1. Dana eto ega ete?
2. Dano eeg egoshe bgeyí?
3. Daní mook waftse eg ege shíno ít daní?
4. Haníye dashí t'ints nbabíyo nababartní shuunetsok'o nababeyíru nbabíyonat jaawí dagotse beyíru k'osh k'osho aab t'íwintswere.

Dana

Dano ash na'osh ayí k'aalo detsfe. Dano dats ikí eenosh ayí k'alo bdetsok'o ash na'í eenosho ayí k'alo detsfe. Dano ash na'osh bíimf k'alots ík íkotsí fídelí taawo falawo; taawo bfalituwok'o íka, gíta, keeza,..... eerr guut' falawo guut'o bguut'etuwok'o; naabab falawo bhababítuwok'o; dats k'eezo; dats jíisho bofalítuwok'o k'alítuwe danoniye. Eeshna daní k'aloní íkloní notokosha; gítloní nodatsoshe. Han bwotsotse nodano shengsh danr shínomandísh ash sheeng wotone.

Terwera íka

1. ík nbabíyonat jaaw íkon guud'de'e war k'aat'otse ítí daníyíruwosh nababor.
2. Dano k'alo detsfa ? k'aloo detsfe íitefal bkalman gawíntsde'e keewwere.
3. Danetsnemo galetsne datsu k'eezír (jíishírí) gaareyon wotde'e keewwere.

K'ot'ok awuda (4)

4. Na'i wora

Haniye dashi nbabiyoniye shini t'inti aatanotsi aaniwere.

- A. Na'i wora eto ega ete?
- B. Na'or kaashef kashotsi danfte ? boshuutso s'eere.
- C. Nana'i fiino eebi ?

4.1 Toh Gitotsi

Mangirnat Ebayi etef giyi na'naa gitots fa'ano btesh. Naana'amanots bobefoni Benshangul Gumz Guurotse matakala etef zooniyotse Daangur k'orotsna Baliya etef Guratsa bobeefo btesh.

Mangirnat Eebana botatse gitl (12L) natona shirli k'aat'otsa badanir. Bodani maa shuutsonu maambuk ikl shiri Dani maa eta etefo. Naana'anotsi Danimooniyere bo'aanora boind nihosh wosheya bowoshefo. Boon woshef fiinotsi aats kita, Mit mita, giz jina (tipa), bun s'eega, Maa foka, Kish mashiyonat aretsotsna.

Naana'anots indnihi woshanotsi fiin bok'riye okona botooh toohonton kakuwede'eni naana'i kaasho bokaashfoni. Naa na'anotsi boindnihosh woter k'osh bogonkts ash eenosh wokin botoohosh bowoshefatse tuwutsona ash jamo boon shurni udefo.

Mangirnat Eebana ash jami keewo bok'ebtotsna Dani mookno boon daniyiruwo boosh b'daniyiru dano shengshdek' bok'ebfotse bok'at'otse ikl shira bokeshfo.

Terwer íka

1. Haniye dashí ímets aatanotsí **ara** wokín **koota** err aaniwere.
 - A. Mangírnat Eeban eshwonat míshno.
 - B. Mangírnat Eeban bobeyoko Baaben k'orotse.
 - C. Naana'a Gítanots boínd níhosh wosherakno.
 - C'. Mangírnat Eeban shírtl k'aat'ítsí naanotsíyere doofno.
 - D. Naana'a gítanots botoohonton maneknalí
 - D'. Mangírnaty Eeban botatse gítl naton bodanír uutsl k'aat'otsa.
2. Haniye Dashí Imets Aatanotsí nbabí weeron aap'on Aaniwere.
 - A. Mangírnat Eeban bewoko aake?
 - B. Mangírnat Eeban Ikl k'aat'ots bokínd ambtsl natoneya?
 - C. Naana'a gítanots bodaníru Daní maa shuutso kooní eteke?
 - C'. Mangírnat Eeban danímooníye aanar boínd níhesh eebí bok'algo?
 - E. Mangírnat Eeban badanatse k'up bowot eegoshe?

Terwer gíta

1. Telebjíniyotse wokín Radaweníyotse ítshíshtso wokín ítbek'ts naana'í programíyo guud'de'e waar k'aat'otse íttoohotssh nababor.
2. Itgal qalotse ítkashf naana'í kaasho gaare gaarewon wotde'e dramó fíínar ítí daníyíruwosh kíítswer.
3. Dambí tooh gítotsí etíru nbabíman sheengsh nababítdek'íye okon mas'afo íc'k'rar Nbabíman beshíyosh bgeets k'umo íttoohotssh noonon keewuwer.

Terwer keeza

A. Haníye dashí s'een ,matsí keewotse beyíru bewokí baashotsí saatínetse beyíru aap'otsítse boonton manít aap'otsí faac'de'e s'eentswer.

Woshewo	ushk'era		
nmangíyal		kup'osh	awureya
shakurtsa	síísats	woka	maa fíino.

Aríyosha;

Aldots moo daní maatse ayídek'

Beyokí baashanatsa woka err nos'eentsora s'een ma'tsí keewuman s'een bwotít.

1. Mangírnat Eeban índ níhosh shunfno.
2. Maanzu índu s'aatso.....
3. daní mooke nwaa ?
4. Danatse..... sheengsh nababo geyítuwe.
5. Asho..... deero dek'etuwí.
6. Kuunt kaashíru naana'ots..... amrno.
7. Daníruwots..... galoke fíinde'e boweyísh ímere.
8. Bades..... kurdek bodots amre.

K'OT'OK UUTSA (5)

5, TURIZMYA

1. Nbabíye shíní aatwotsí
- A. Tuurízmíya eto ega ete ?
- B. Tuurízmí k'alowotsí keewwere ?
- C. Itgalotse tuurzmíyí beyoko fa'a?

Turízmí`ya etoní ash fíínk keew (aze daatsek) keew wotatní ashots haníye shíní bodanaw wokín bobé'aw wokínn bodatsatse aalk keew wotatní s'íílosh amef bewoka (k'ac'a) eta. Bewokaní guurídek' kas'k'rek wotatní bíín kotet ashonat mengston detsk bewoka.

Turízmíyoní dats íkí eenosh ay k'alo detsfe. Manu; bewokan wokín keewan s'íílosh bkaat kaaton waaf ash jamoní gízo ínní kíndr bos'íílfo. Manora turízmí bewokí datsmaní gízo bdaatsíruwotsna ayídek'atní bí'eenír eto faletuwe.

Itopíyotse ay naarí turízmí bewokots fa'ano. Manotsu; Harer gímbiya, Aksum hawultíya, Laalíbalí gímbiya, Goonder Iík' moonat Gahar gura. Bowoterna; bewok manotsoke amt s'ííleyíru keewotsí bír waanga, Waalíya aybeksíya etefonat c'ílada etef sheet'ona bo woterna amt s'íílíru ashotsí; kashets keewotsna boaze azewo s'íílitní kashal keewotsna bodooze naaronat boage agewo s'íílt adr bo'aanefo.

Terwer Ika

1. Haníye dashí t'íints aatotsí nbabíyatse tuwur **ara** wokín **koota** err aaníwer.
 - A. Turizmíyo Ash naai eenosh k'alo deshatsé.
 - B. Gahar guratsí beyíru turízmíy s'íilosh wotef keewotsítsí íko bír waanga.
 - C. Itop'íyotse turízmíy bewokots fa'ano.
 - C'. Kashal keewa bako kashets keewots turízmíyowsh owoterakno.
 - D. Turízmíya etef bewokoní kas' deshak bewok wotatní kotekalí.
2. Daníruwots ítgaltse turízmíyosh wotít danek bewokots fa'ano ? Bobeyal boshuutso keewurní bewokmanotsno amr guurar s'íilr waar bíitse ítbek'ts keew guud'e'e nababor.
3. Daníruwots turízmí bewokotssh k'alet ayíro íti híbretebíy sayínísí daníyíruuo aatde'e waar k'aat'otse tuwur nababor.
4. Itgalotse danets / jootsí / taaríkí bewoko, gop'o, guro fa'a ? Iti daníyíruwo íti bjíishre amrní sheenssh guurar s'íilde'e waar k'aat'otse bíyoke ít beek'ts keewotsí guud'de'e nababor.

Terwer Gíta

1. Haníyere dashí aríyatse tuwurní ímets aatotsí fíínor.

Aríyosha; mísha etíru aap'an s'een matsí keewo nofíínora; Aber mísho maar etetuwo.

Dambí ímets aríyan weerona dashí beyíru aap'anotsn s'een matsí keewo fíínor.

- A. kewa

B. Turízmíya

C. Kota

C'.K'ac'a

D. Ada

D'.S'ííla

E. Daatsa

F. Boga

2. Haniye dashona jaandotse beyíru aap'otsí goonkíde'e shaaw s'een matsí keewo fiínor.

Ariyosha; Gosh goshíruwo gaasho shos're.

A	B	C
T'u	Gaasho	Jaakíruwo
Goshgoshíruwo	Amrno	Borní
Daní mook	Iík'o	Fa'e
Awusho	Tígera	Kolets
K'ora	Orshre	Itop'íyotse
Oot'o	Daníruwots	Eenashu
Butsre	Dowutso	Turízmíyo
Shos're	Mas'afo	wos're
Mootobílo	Egurahok'o (Imbrara)	Imere

3. Turízmí s'íílt keewo mes'etiyatse wokín gazet'atse geede'e nababde'e waar bk'umo guud'de'e waar k'aat'otse nababor.

5.1.Guut'í Tera

Guut'í tera etoní noono nokeewor wotere keew íko noguut'or nokeewuman /guut'man sheengsh bbeshítuwok'o k'alíru aap'no eta. Aap'otsí teron íkats matsewora s'een matsí keewo ímetuno. Han bwotytsotsna noononí ash na'a jamo bíin keeeeweyar bomanet wokín boshíyet k'ac'a eteyí.

Wotowa bakona guut'on nok'umo nobeshíwora aap'otsí sheengsh faac'de'e matsde'e guut'o noon geyítuwe. Man wotobk'azal noguut'íru guut' maní beshíyosh nogeyíru k'umo sheengsh beshíyo falatse.

Aríyasha; 1. gemets tawo aatson k'ud'era. Dambí aríyosh ímets s'een matsí keewmaní guut'í tero kotdek' guut'ekalí. Tero korde'e gut'eyora; Gemets tawo aatson takra eta bwotit.

2. Baakí gelu keetso bodat k'eet'era. Haní sheeng s'een matsí keewalí. Kaatsewora Baakí gelu keetso bodat kaakra eta bwotít.

Eshna guut'í teranotsí korde'ení sheeng guut'o guut'o faletuwe. Hanorowe noguut'íru guut' man k'umo sheengsh boshiíyosha guut'manítsí keewots /wotots/ shíne shuutso korde'e guut'o noon geyítuwe.

Aríyosha ; Bun gufíyosha keewots shíne shuutsoní bun mec'a, bun masha, bun gaawaa, bun k'ís'a, bun gufiya, bun usha bwotit.

Terwer Ika

1. Haniye doshí t'íints s'een matsí keew maníts beyíru geyíraw /kíndts/ aap'o galde'e kíshrní wotít aap'on shaatíwor.
 - A. K'aat'otsi wodm na'osh danirwots kisho fakerno.
 - B. kano granzo t'u bek't eepre.
 - C. Awuntsetsne baambí duubo aats baakok'o k'af.

- C'. Kaawets borí fuyon moo p'ís'era.
- D. Gaashets jangí boot'o gorfera.
- D'. Domets bfaaro eddek'ra.
2. Haníye dashona domets jaang keewíru guut' íko fa'e.
 Guut'maní eekdek' wokín awashídek' guut'ek bwottsotsna;
 guut'man k'umí shíne jíík'o korde'ení teron shaawushde'e
 guud'er.

Dometsí

Bomaa ashotsí s'eegdek'at míshman moo fokbazat bshíitso mash dek'at, tawo aat'ídek'at, Domats guur tuwat k'ewoke. maníye okon íto k'ac'dek'at boonton máádek'at, daní moo amra bdaftaronat kobíyon dek'at gaawo k'eekdek worshat.

5.1.1 Goonkífotsí

Goonkíf aap'anotsí aap'onat aap'on s'eenaw s'een matsí keewotsnat s'een matsí keewotsí k'oshonor tímonat tímon goonkíf aap'í naarno. Manotsu; bwottsotse, nat, Eshe, wokín, bwotefe, bwotíyalor, bwottso wotowa bako... nat aretsotsna goonkíru aap'no eta etefo.

Aríyosha; Aber waare.

Adel waare

S'een matsí keew gítan goonkíf aap'on goonkíde'e ikats noguut'ora

Abernat Adeln waarno.

2. Aber sheengshní bhababefo.

Aber íkla bkesh. Han íkats goonkíde'e noguut'ora.

Aber sheengsh nababk bwattsotsna íkla bkesh.

Terwer íka

1. Haníyere dashí s'een matsí keewanotsí goonkífotsn goonkíde'e íkats guud'er.
 - A. Abero yongí aawots kokí aawots fado detsfo
 - B. Níndíye ash índ neesh k'anefna ?
 - C. Ngashts jooru sheeng..... btufo k'awíntsnk'r
 - C'.Neere eeno awashík..... nee k'ayík'ríyalnene
 - D. Daatsets tewud gondí..... bkíshu sheengí

5.1.2. K'awunon Guut'a

K'awunon guut'a etoní keew íki shuuts shaatíru aap'o k'awíntse'e beeza eta. K'awunon guut'o b'geyí keewotse wokín nbabíyots ayí beyokonat sayíton bde'awok'owa ettni. k'awunon guut'í naarotsí gít weeron s'íilo faletuwe. Manotsu ík aap'atse fíneyíruwotsnat íkoníye bogts aap'atse fineyirwotsna.

- Ik aap'atse fíneyíru k'awínts guut'oní aap'man shínatsí fídelí íku de'erní p'afnton beezet.

Aríyosha; meetra M.

- Leetra L.
- Gramíya G.
- Dokteríya Dr.
- Ikoníye bog aap'wotsatse fínef k'awínts guut'oní aap'manots shínatsí fídelíyotsí de'erní bos'uwats p'affi gerde'e guut'efoní.

Aríyosha; Daní maa D.M

- Kílo gramíya K.G
- Adís Ababa A. A (Andr fuunda)

- K'awínts guut'eyora haníye dambtsanotskok'o p'afi
beezerawo s'ker shínatsí fidelíyotsí matsde'er beezef k'awints
gut'efonu fae. Manor fidelíyotsí guut'efo eenona.

Aríyosha; Benshangul Gumuz nawiyí mahaberíya. BGNM
Boro nawiyí mahaberíya. BONM

TERWER IKA

1. Haníye dashí s'eentsdek' guut'ets aap'otsí wokín s'eenaw
s'een matsí keewotsí k'awunon aaníwer (gud'er).
 - A. Benshangl Gumz Daní Bíírowa.
 - B. Metekel zoní jeen kotí Deskíya.
 - C. Jeen kotí maa.
 - C'. Iík'í maa.
 - D. Mííí leetra.
 - D'. Seentí meetra

2. Haníye dashí k'awunon guut'ets fidelíyotsí s'een
aap'omaand wokín s'eenawu s'een matsí keewon guud'er.
 - A. D.M
 - B. K.M
 - C. A.M
 - C'. Sh.M
 - D. P. G. M
 - D'. J.K.M

5.2. DÍ'A

Dí'ò awusho weeralo buyír awushí aatsman datsatse kakuweyat b'kaat kaaton shawo wokín datsí gofo mítotssh buuts wotítuwo fokdek't foko mand daamíru aatsa eta. Abatsí sheeng shawuman dí'on fokeyar bí'amora dats man kaarí boknbutsí. Manatse tutson dats manats maayo gosheyal maayo kíshatse. Maayo aalí etoní ash na'ò beyo falatse ete.

TERWER IKA

1. Haniye dambí Dí'a etíru nbabíyanítse keew íkí tuwokonat bbetsíru keewo galuwere.
 - A. Datso kaarí bokno b'fal eegatse tu keewoneya?
 - B. Datso b'bokníyal bdowet keewo / kíc'o/ eebí?
 - C. Dí'ò azeyosh bfal eegoneya?
 - C'. Abatsí sheeng shawa eteyíruwo bk'alo eebí?
 - D. Boknts datso maayo kísho bk'az eegoshe?
2. Daníruwots Dambí Dí'a etíru nbabíyatse ítdantsok'ona keew íkí tuwokonat bdowet keewotsí galde'e danr gaaregaare wotde'e mooshewer.

5.3. Aap'í kaaw bítsa

Aap' íko ankat bíitso detsosh falítuwe. Wotowa bako s'een matsí keewots b'kindora bí'íimet bíitsu íkí. Man bwottsotsna aap'í kaaw bíitsa etoní aap' íko, s'een matsí keewu íko wokín nbabíyo noguut'or beshíyosh bgeyíru kaaw bíitsoní eta. Eshna aap' íkí bíitso hank'on keewo nomaawíyal Dikshneríyots bbíitso gede'e keewo falituwo.

Ariyosha; Gaawa etiru ap’ani hank’ona ayi nari biitsa b’dets. S’een matsi kewots gernodek’or b’imeti ik bitsi. Manwe ap’an kaaw bitsa eta etefo.

- Dalesh tufo gaawa. Bbiitsoni; wesha eta.
- Dalesh Bok’olo gaawre. Bbiitsoni; katsire eta.
- Domets gaawo kewera. Bbiitsoni; mish k’ac’efoni eta.

TERWER IKA

1. Haniye dashí s’een matsí keewotse boshírots saar aashíyets aap’ots kaaw bíitso keewuwor.

A. Azo tarotse guumo míto gaashre.

B. Ootsi t’eeshts awushman asha bshatí.

C. Moc’ír gawosh s’eeger Angshí mook amra.

C’. Doonzots meyítse dakon ins’o detsere.

D. Bac’u b’ta’í shooko moos’dek’re.

D’. Ebor aatsotse t’umno bek’ra.

2. Daníruwots Daníyíruwo mas’afatse sínk’la etíru nbabíyo daníyíruwo bñababere ít guud’ní níyír níyíron tuwr nababore.

Nabab ít k’ríye okona ít daníyíruwo sínk’la etíru nbabíman aak’ marats b’guud’e itguut’ts manton nokoríwere.

K'OT'OK SHRTA (6)

6. Tshunts Taaríkíya

1. Taaríkíya eto eega ete?
2. Nshunts taaríkíyo fa'a? Eebí?
3. Eegoshe tanríkíman nshun?

Abo Aldowí

Abo Aldowí etef ash íko babenítse fa'e. Ashmaní ayí duro beek ash wotatní bbeyíru galman eenonat jeenosh ayíde'ení btunefo. Eenashan bbeyíru galmanítse jebats wetere Iík' mooke, Ídíríyoke, Mahaberíyoke bdatsíru ash jaamotsí íízonat deeroníye beshat fayetsotsí ííkí aawots íík' mooníye aanar bmanífo.

Ashaní bdatsí aashonat bdatsí eenosh bdetsts sheeng k'umatse tutsona aak'o beetuwok'onat eeg fíinar eenetuwok'o bí'íízfo. Ayí kishí fííní danotsi bdetstsotsna bkishí danmanotsno k'osh ashotssh danr fíínats bojítssh bgefo. Bkishí danmanotsu wol woza ,gagur típa, Jook shoora, woz woza, joor gasha, maa aga, Makín shípa, Jaak jaaka, Gosh goshonat arts fíínotsí, ee íítí kíc'í eenashan bdanaw fííní naaro alíye. Erna eenashan íízonat Fíínon galítsí aosh jaamots adt “ eege ashotso eenashanwor hank'o fííníruwone no nomawí wore bíkoko wotone” ett fíínat galítsí badí bog ashowots ash eeno wotbowtsí mansha taríkíyan tshuní.

Terwer íka

1, Haníye dashí aatotsì nbabí weeron aap'on aaníwere

- A. Daambí abo Aldo nbabíyan shuunfte ? eegoshe?
- B. Abo Aldo galotse bfínef fíinotsi aab s'eere?
- C. Abo Aldo lík'omooníye war eebí eebí bfínefo?
- C'. Abo Aldo íizo golítsi ashots dek'nomo de'atsno?
- D. Abo Aldo tuno galush woteramo woteratsa?

2. Haníye dashí nbabíotse keeshts aap'otssh wekín s'eenaw s'een matsí keewotssh nbabi weron bobítso íimere.

- A. Tuna eeto eega ete?
- B. Jeba eto eega etc?
- C. Kíshí fíina eto ega ete?
- C'. badí boga eto ega ete?
- D. Ash een wota eto ega ete?

3. Dambí t'ínts nbabí weeron taríkíyí íko guud'de'e war k'aat'ots íttohuwotssh nababore?

Terwer gíta

1. Haníye daishi aap'otsí bk'aarí geenzonat k'awnonatse tutson b'oímíru bitso galuwere.

- Aríyosha asha . aasha

Asha; etíruwan k'awnona nababeyír, bbíitsonu gít tufetsk, kashetsk, Ash na'a eta.

Aasha; etíruwoní k'aaro genzidk'tni nababeyr. Bbitsonu keew íko bek'erawok'o bt'afor wokín bíípewora.

Haniye dambì aríyan weerona haniye daish guut'ets aap'anotssha bodetsts k'osh k'osh bisto ímer.

- A. Bara Baara
- B. Butsa Buutsa
- C. Fura Fuura
- C'.Metsa meetsa
- D. Atsa Aatsa
- D'.Baka Baaka
- E. Awa Aawa
- F. Gora Goora
- G. Kana kaana
- H. Bola boola

2. Haniye daish k'arí tuwonat k'arí díhon ímets aap'anotssh bobítso ímere.

Aríyosha;

- maa máá
- maa etefoní k'aro dikdek'ni nababeyir. Bbitsonu; biits Ash befoní eta.
- máá etirwan k'aro tizdeni nababefoni. Bbitsonu; mish máá eta.

- A. bi bí
- B. it'a ít'á
- C. k'oorá kóóra
- C'.Ata áta
- D. Tatsa tatsá
- D'. Gasha gashá
- E. Bala bála
- F. Kisha kísha

G. Mara mára

- 3, k'awun k'awun nbabíyotsí k'osh k'osh mas'afatse nababar nbabímanots bíitso, bobeshíru sheeng k'umo, dande'e egosh sheenga ítettsok'o guud'de'e waar k'aat'otse nababor.
- 4, Radaweníyonat telebjíníyon k'ewur wokín s'ílr itshishts /ítbek'ts/ Keewumanítse k'aab k'aab keewotsí /k'umotsí/ guud'de'e waar k'aat'otse íttoohotssh nababor.

Jaawonat Jewrona

Jaawonat jewra etoní ay k'umotsí ikats detsdek' k'awunon beshiyosh, ash iki nemonat doyon daniyosh wotít een keewa wokín guut'a eta. Ashots bonemonat bodoyon bobeshyor k'oorosh nogoyíru keewo beshiyosh, k'ebíruwots noosh waazo sheengsh boímetuwok'o woshosh, shít'ets keewo beshiyosh wotít guut'í naara.

Aríyosho; Noborí nemotse wího wokin doofa k'oorewora “gík'etsoníye b'maatsu maac'irak'e” eta etefo.

- Ntooko sheengsh korde'e etosh geyora “ doonz kora kashuníye jalago borakíye” eta etefo.
- Tewudo keewosh geyewora “ k'on ímawoníye goyí ímake” eta etefo.

Jamona jaawonat jewuralo beshíyef keewonat beer deshaw íton shaawaka eta etefoní.

Terwer Ika

1. Haníye dashi aatotsí ara wokín koota err aaníwor.
 - A. Jaawonat jewuron ash íkí nemonat doyon boshíyo falatase.
 - B. Jaawonat jewuron b' beshíyíru k'umo k'awuntsalka.
 - C. Noonon keeweyíru keew jamo jaawa.
 - C'. Ashots bonemonat doyoníye bobeshor jaawonat jewuron keewefo boon aníyosha.
 - D. Jaaweonat jeewron sheenga bako goond keewo beshiyo faleratse.

2. Haníye dashi ariyan weeron shapts jaawotsí s'eentswere.

Ariyosha 1. s'iil s'io shit'fe..... aníyoní s'íil s'íilo shít'fe guuc' guuc'o tuufna.

3. Iindu s'íilr..... aníyoní iindú s'íilr níu de'e.
 - A. Asho b'ashoke_____
 - B. Beere be'awo_____
 - C. Maac' dants k'ooru_____
 - C'. Mish kooshoníye_____
 - D. Fayal buusha_____
 - D'. Gindo mire giyo tiizfe_____
 - E. Shuuts t'afoníye_____
 - F. Goofatsí bok'ola muunde mít boga._____

4. Haníye dashi jaawonat jeewuron nababarní bobiitsonat eegor jewrefok'o keewuer.
 - A. Na'osh maac'o kíitsk'aye zaanzosh gaawo kíitsk'aye.
 - B. Shuuwere k'íra na'o fa'a meec'ere t'afa gízo fa'a.
 - C. Bdaats kaafíi k'adee s'keer k'eew gaye.

C'. S'ago s'uuwe gud geedo fa'amo; moosho s'uuwe gaaw geedo fa'a.

D. Shuuwera manzosh weelel taara.

D. Mítsfe tawoke jot'fe índoke

E. Aats dam asho míís'fe biiamí domí dam asho eepfe bííamí.

5, íít jaamets uuts uuts jeewurwotsí guud'de'e war k'oat'otse nababore.

6, íít galítsí ash eenwotsí aatde'er jaawonat jeewron k'aat'otse gaareon keewewer.

7, íít galotse goshor, Shos'or, k'aac'or, k'ees'or, butsor jaawef jaawotsí íít íínd ního aatde'e war k'aat'otse shíshír íít dants keewo wonawonewere.

Terwer gíta (2)

1, Haniye dashi asap'wotssh goonkera bííto íímere

Aríyosha:- k'awna geenza

Aak'a naas'a

A. Juwana

B. Doofa

C. Wííha

C'. K'oorra

D. K'uura

D'. Wooka

E. Guuga

F. Naaya

G. Maac'a

2, Haníye daishí íímets aap’otsn s’een matsi keewo finore.

Aríyosha; mísha= Aber b’aawí mísho mááre.

A. gaas’a

B. kiita

C. beek’a

C’. shuna

D. Aap’a

D’. tera

Mastewasha /Níbíníya/

S’een matsi keew ííkotsna gít naarí golots fa’no. Maanotsu; shuuts golnatni típ golna eta etefo.

1, shuuts golí shuuts íko danek wekín kiitsosh kíndíru aap’a wekín s’eenw s’een matsi keewa. Shuutso btokona keewotssh ímeyíru shaata eta. Shuuts goli eteyora shuutsí naaro fíino aro Atsonat woton kíits falít keewa.

Aríyosha; Domets wodm daníru na’í s’een matsi keewanítsna **wodm** etíru aap’aní

Domets danatse kup bwotok’o daniyruwoníye

Miinz beer aak’o kíirre.

Níbk’uunets na’o waare.

Maa nato díhre.

Haníye dambí s’een matsi keewotse boshírots saar ashiyets aap’otsí shuuts golí eta etefo. S’een matsi keewanítsi shuutsotsí Dometsí, miinz beera, na’onat maa etíru aap’otsíye. Eeshna dambí boshírots saar aashíyetsotsí shuutsanots eeg bowtoníye bokíítsír. Han noetora; Domets eg bwoto miinz beerí aro Na’o amalo maa man naat bwoto níbnde’ere.

2, Típ golí etefanotsí s'een matsi keewotse fínets fíno aawr b'woto, eewke, Aak'o , aak'o bborfetso, aambtsoto..... b'wotok'o kítsíru aap'otsí golíyosh kíndíru s'eenaw s'een matsi keewno.

Ariyosha;

1. Tnaayí Adísababon oots waare. S'een matsi keewotse bshírots saar ashíyets **ootsa** etíru aap'mani awur bwatsok'oni bkítsírí.
2. Burc'uk'o fed'at tíshutsere. Etíru s'een matsi keewanítsí b'shírots sar aashíyets **fed'at** etíru aap'maní bur c'uk'man eeg wotat b'tíshitsok'oní bgolíyr.
- 3, Aber Daní k'aat'otse jam aawo shínatsa b'beefo. S'een matsi keewanítse b'shírots saar aashíyets aap'an ewuk b'beefok'oní b'golíyr.

Terwer Ika

1. Haníye daishi ímets s'een matsi keewotsítse beyíru shuuts golnat típ goln galde'e kíshrní bogolíyru keewuman eeg bwotok'o keewuwor.
 - A. waanc'í tíisho taash ímra.
 - B. Tahí kíímo jeenosh gonda.
 - C. No maa ís'o baanjona doze.
 - C'. Na'a genzo kuuta b'kaashfo.
 - D. Kafots mít c'uushatsa bofa'o.
 - D'. T níhí Adís Ababon yaatsa b'weet.
 - E. Mask'alí meetsosh gurank'o Minzo keewere.

2. Haníye dashi s'een matsi keewítsí beyokí baashats manít shuuts golí beezwor.

Ariyoha; Na'o guumb-----detsfe.

Na'o guumb s'aado detsfe. Hanoke s'aada etíruwoní shuutso golítní gumbman eene muk'a bkíítsír.

A. Tínd taash _____ mas'afo kewera.

B. _____ashots Eedísí shoodon k'rrno.

C. shurabí _____shunfe.

C'. Nodaní mootse _____síiso fa'e.

D Abaw tep'o _____fíineyír.

3. Daníruwots gít gít wotde'ení shuuts golnat típ goln detsts s'een matsi keewo fíinde'e waar k'aat'otse ítí daníruwosh keewuwor. Han ítfíinora golman eeg keew b'golíruwok'o keewuwor.

K'ot'ok shawata

7, Ec Ay Bí Eedísíya

- Eedísíya eto eega ete?
- Ec Ay Bíya eto ega ete?
- Ee Ay Bíyonat Eedísíyon íknomo k'osh k'oshno
- Ec Ay Bíyo eegneya b'beeshír? Bazíyone faletuwamo faleyalke? keewewor.

Ec Ay Bí Eedísíyo Benshangu Gumz Guurotse.

Eedísíya etoní Ec Ay Bíya Eetef bayresíyon beshef wokín waaf shood wotat ash na'í atsose azewon shood kep'ef s'ap'o (Seliyo) maawíyir ud'f shooda eta. Bayresí han b'beshef een een kewotsí (weerotsí); kordek'erawo maatsonat nugushon goonkeya (k'eya), s'ats gonkí falít shash keewotsí íkn (tohar) shírona, S'ats deshawotssh s'ats ímona bwotok'o danere. Maníyere k'oshoní bayíresíyon deshets índu na'í maac'í woron maac'ítsí na'o maand beshiyo falítuwa. Dambí keewets ay beshíyi weeranotsn Ec Ay Bí Eedísíyo beshatní dats jamuwats bad'at ash jam íshíru shooda.

Nodats Itop'íyuni íkonomíyonat tohar beyí Eenona datsí jíik'atse beyíru datsotsítsi eenaw datsotsítse íkuni. Itop'íyutse jeen kotí moo dats jamats betseraftse shínon beshef shoodots ayat bo'etts woratse Ec Ay Bí Eedísí shoodonu waat jeenats ay kíc'o betsre.

Beníshangul Gumuz Guurotse Eedísí shoodets Ashotsí galde'e danonat sheengsh detson tuwe hako ja'ere . 1984 duron matakal zooníyotse 59 Eedísí shoodets Ashots bobewok'o danere. 1990 durona matakalonat Asosí zooníyona íkats 149 Eedísí shoodets ashots bobewok'o danere 1990 tse tuwur 1996 dur bodfetso beyíru durmanítse Eedísíyí shoodets ashots ríport

woshetsotsí jamon íkats 442 bwotere manítsno 221 nugush bwoterna 221 maatsa btesh.

Jeen kotí mínsteríyo 1995 duron bbeshíts merejon nodatsatse Eedísí shoodíru ash

Jamotsítsna 3.9% wotítuwoní Beníshangu Gumz Guurotse b'daatseyíruwok'o keewure.

Dura	S'oot'a		Jama	Shuu'a
	Nugusha	Maatsa		
1990	81	68	149	
1991	3	8	11	Asosí Hospítalí ríportíya
1992	37	38	75	
1993	50	44	94	
1994	8	9	17	Paawí Atospítalí ríportíya
1995	31	45	76	
1996	11	9	20	
Jamídaba	221	221	442	

keewan t'uup'o:

Domnon k'aníyets shírtl k'aat'í domní mas'afa.

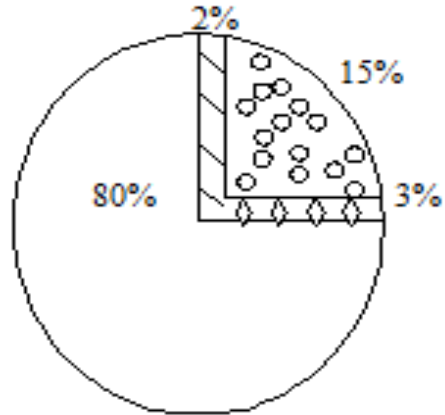
Terwer Ika

1. Haníye Dashí nbabíyotse keshts aatanotsí guuton aaníwer.
 - A. Nbabíyotse beshíyets merejí weeron Beníshangul Gumz Guurotse danets shíní Eedísí shoodets ashots ambtsno?
 - B. Beníshgul Gumuz Guurotse Ec Ay Dí Eedísí shoodtsots merejo detsonat s'ílon tuwe awureya?
 - C. 1990 duron guurotse shuu'on (mrmaron) danets Eedisiy shoodets ashots taawo ambtse?
 - C' 1990- 1996 dur borfetso Guurotse guut'ets wokín mazgabets Ec Ay BÍ Eedísí shoodets ashots taawo ambtse?
 - D. Itop'iyotse beyíru Eedísí shoodets ash jamots taawotse Beníshagulítse daatseyíru shoodets ashots taaw persentiýon (% ambtse?
 - D' Jaandotse kíitsets merejman ambts natí mereje?
 - E. Jaandotse ít bek'its merejman weeron ankat Eedísí shoodetsots taawo mazgabe ambts duroneya?
 - F. Jaando bkiítsíruwok'on paawí Hospítaliyotse mazgabets Eedísí shoodetsots taawo ambtse? Bduróníye?
2. Hamíye dashí Aatanotsí aap'on Aaníwer
 - A. Eedísíyo Eebí?
 - B. Een een Eedísí beshef weerotsí keewuwor
 - C. Ec Ay BÍ Eedísí shoodo dats íkí íkonomí eenats b'betsít kíc'o fa'a ? ít aaníyo ee eta wotíyala kíc'man sheengsh keewuwor.

C'. keewowor Ec Ay Bí Eedísíyo aawuk' o k' altníya asho
b'udír?

3. Haníye dashí aatotsí nbabí weeron ara wokín koota err aaníwer.

- A. Bos'atsotse Eedísí shood daatsets ashots taawo aankato mazgabeyí 1994 durona.
- B. Eedísí shoodo dats íkí íkonomí eenats bdowet kíc' o aalí.
- C. Eedísí shoodo s'ats goonkít shash keewotsí íkats tohar shíron besho falítuwe.
- C'. Beníshangul Gumuz Guurotse beyífu Eedísí shoodets Ashots merejo jamon aalí.
- D. 1984 duron Asosí zooníyotse 59 Eedísí shoodetsots bobeyíruwok' o merejon daatsere.
- D'. 1990 –1996 duro bodfetso beyíru wormanítse 221 Eedísí shoodets nugushotsí danere.
- E. Itop'íyuní dats jíík'atse beyíru dats jamotsnton íkonomiyonat tohar beyi eenon taali.

• Maatsonat nugushi goonkewona

• Shoodets ashots s'ats dek'ona

• Indu maac'otse na'o maand besha

• S'ats gookits shash keewotsi ikats tohar shironal.

Dambí ímets arman eedísí beshef weerí eene muk'a bkeewír. Armanatse tuwurní haníye dashí aatotsí aaníwer.

- Eedísí shoodo bogmaando b'bishíru weero aawune?
 - It bek'íru arman weeron Eedísíyo b'bishíru gítl shíro eebí?
 - Eedísí beshíyosh keezl shíro aawune?
 - Eedísí beshíyosh jam weermanotsítse muk' shíro aawune?
- Dambí awudl aatatse ít bek'ts Eedísí beshef weer kíítsíru caartman grafíyomand woníde'e beezwor
 - It galotse beyíru jeen kotí mook amrní bííts fííníru ashotsí aatr Edísí shoodets ashots merejo bos'oot'onat bonaton deshde'e waar k'aat'otse

- ít toohotssh nababor .M merejmano jaand weeron guud’de’e sheengsh guud’er.
5. Eedísí shoodo bbeshíru weerona, Bazí falet weeronat dats íkí íkonomíyats b’betsíru keewo gaarewon wotde’e dramon fíinar k’oshotssh kíítswor.

Terweer Gíta

1. Haníye dashí ímets aap’anotsn s’een matsí keewo fíinor.
- A. Goonkeya
 - B. Ikonomíya
 - C. Shooda
 - C’.Dúra
 - D. Kep’a
 - D’.Besha
 - E. Datsí jíik’a
 - F. Azeya
 - G. Bayresíya
 - H. Eedísíya
2. Haníye Dashí ‘ A ’ shírotse Beyíruwotsí ‘B’ shírots beyíruwotsítse goonkeraw bíítson ton jagíwor.
<u>A.</u>	<u>B.</u>
1. shooda	A. muk’a
2. maatsa	B. Anda
3. Yootsa	C. Gene’uwa
4. Aya	C. wora

5. Kíc'a	D. neka
6. Eena	D. Jeena
7. Beya	E. Nungusha
8. Azeka	F. Ash fíínka
9. K'íra	G. Aala
10. shasha	H. Burka

Bút'a

Bút'otsí jen aap' íkats gerde'e (wot'de'e) k'osh k'osh fíínats nojíítsíruwotsí . Bútotsí k'osh aap'ats wot'erawo botookon bíitso deshatsno. Ariyosha – ratse, -ratsa, - no, tsno---aretsotsí bíits deshawu bút'no. But'anotsí k'osh k'osh jen aap'otsats wot'e wora aap'man bíitso wonítuno.

Ariyosha; fíín etíru jeen aap'a hanats but'o dabewora

1. fíínere (-ere) but'aní keew íko fíínk'rewo kíítsru wotatni bweyíru aap'í s'uwatsa.
2. fííneratse (-eratse) bút'aní keew íko bfíínerawok'o keewutní b'weyíru aap'í s'uwatsa.
3. fíínera / fíínere eteworo but'anotsí s'oot'o galde'e danetuwok'o woshítuno.
4. bfíína (b-) but'aní aap' man shínats waattní kishí dana wokín k'eemíta etíru bíitso ímíra.

Jamona borní noonotsna but'anots bowafoní jen aap'í shínatso wokín s'uwatsa. **Ariyosha;** wota etíru jen aap'anats shínatso s'uwatso bút'o wot'de'e nonababora bwotíyala (b-yala) wotosho wotk'azosho falítuwe err gító gímbewora.

Terwer Ika

1. Haniye dashí aap'ots tuwats wokín s'uwats bú't'otsí dabrní k'osh bí'tso bo ímetuwok'o kí'tswer.

Ariyosha;

<u>Jen aap'a</u>	<u>shíní bú't'a</u>	<u>shuutsi but'a</u>
fina	bfina	fínera
A. Waa	_____	_____
B. Ama	_____	_____
C. Wota	_____	_____
C'. Dek'a	_____	_____
D. Kísha	_____	_____
D'.Bós'a	_____	_____

2. Haniye dashí aap'anots bofínets jen aap'o kishde'e bewokí baashats beezwor.

- A. B'k'uma _____
B. K'ac'otsí _____
C. Keewíya _____
C'. Bonaashma _____
D. B'tuwoka _____
D'. Bok'ewoka _____
E. Boweralka _____
F. shuwere _____

Wot'e Aap'a

Wot'e aap'a etoní gít k'osh k'osh aap' wotatní íkats wot'de'e ík aap'ok'o fínats nojíítsíru aap'otsí eta. Wot'e aap'aní ík(k'and) aap'on beshí faleraw k'umo beshíwo falítuwe.

Aríyosha;

<u>A</u>	<u>B</u>	Wot'e aap'a
1. maaremí	Edjoka	• Maarem – edjoka
2. Genuní	Kísha	• Genu- kísha
3. Duuna	waaka	• Duun- waaka.

1. Haniye dambí ímets aríyatse tuwur A. Nat'B shírots guut'ets aap'otsí íkats wot'e'e wot'e aap'o guud'rní boshínats bbíitsa ímer.

A	B	Wot'e aap'a	B'bíitsa
A. T'uda	Maa	_____	_____
B. T'uda	Dupa	_____	_____
C. Gura	K'ut'a	_____	_____
C'. Shara	Jíita	_____	_____
D. Datsa	Doonz	_____	_____
D' Datsa	Waaka	_____	_____
E. Gera	Gaada	_____	_____
F. Tooka	S'ada	_____	_____

Keew ikí tuwokonat B’k’awuntsona

Haníye dashí t’íints fíinots wokín wotots tuwokonat bobetsít (bodowet) k’awuntson eeg wot b’falítuwok’o merejo kakude’e waar k’aat’otse shíyewor.

Aríyosha ;

1. B’danaw maatsonton koondemíyalo k’eets asho Eedísí shoodon deshere. S’een matsí keewanítsna, Keewí tuwokoní, koondemíyal k’eya, b’betsts k’awuntsoní Eedísí shoodon desheya.
2. Mngstí k’ac’o b’tookí fíinosh jíitsts asho fíinatse gíishere. S’een matsí keewi tuwokoni mngsti k’ac’o b’tooki fiinosh jiitsa etiruwoni b’betsíru keewoní ,fíinatse gíisheya.

1. Gemo weerolo k’eelere díin s’ootso t’afre.
2. Nak’uwor goshok’azt k’aaw k’aak’ere.
3. Dananíye oorot nababo darr.
4. weeralo mootabílo jooktní weeratse díhre.
5. maayo woron kakuwo bk’ayína samsíyo maabk’r.
6. kup’at nababo k’aztní danatse b’díhí.
7. Típeraw gízotsí Granzo máák’rere.

Bíatse tuwur shíyef keewotsí

- kíítsíyo eebí ? níbníyoníye?

- It nababts wokín ít shíshts kíítsíyatse ít daatsts k’umo keewuwor. Kíítsíy b’wotere

nbabíyo guut’oníye okon (k’oshon) eegneya bt’íine?

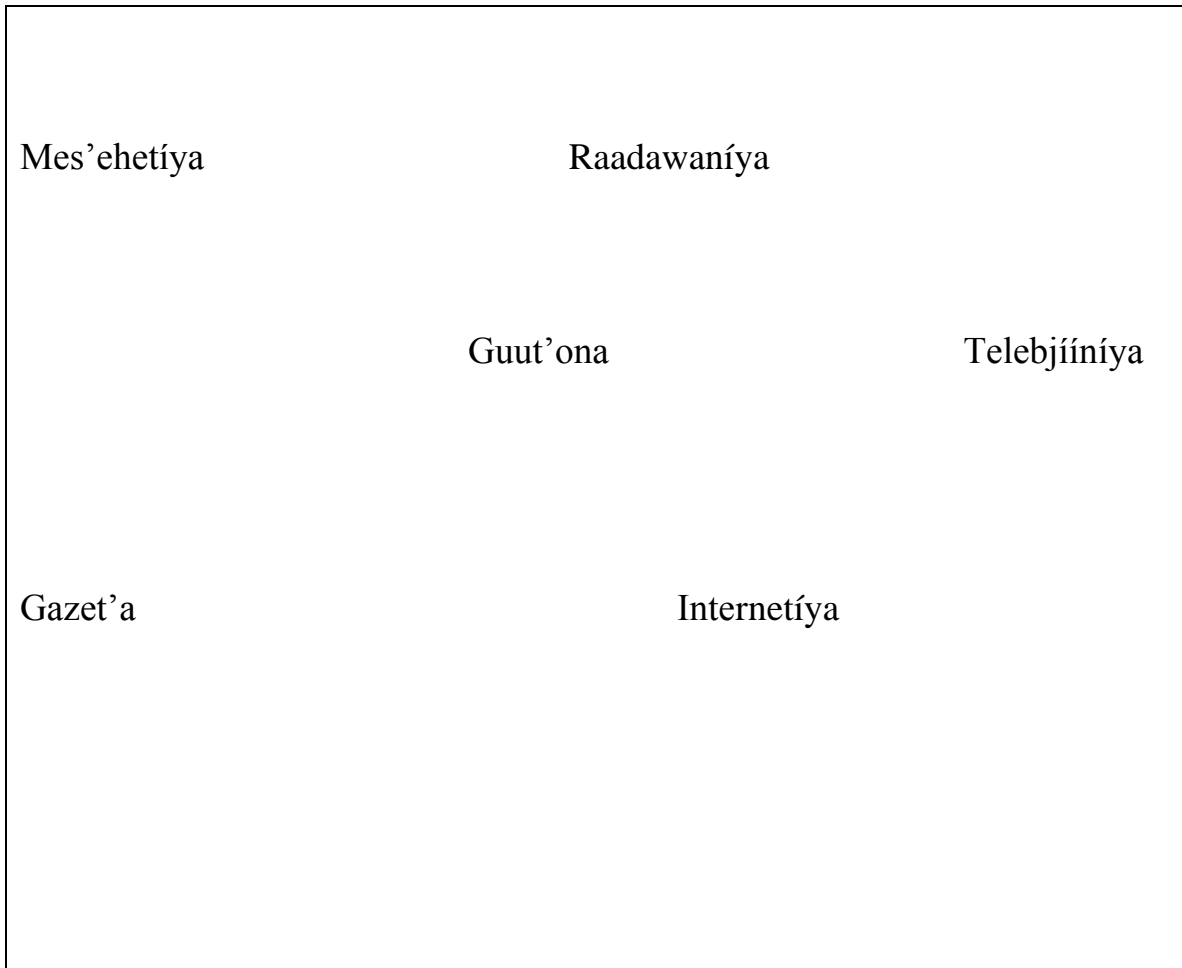
Kíítsíyonat Níbní Guut'a

Kíítsíyí Guut'a

Kíítsíya etoní goonkeyí weerotsítse íkoní eta. Mengístík wotere tookí díjítíy ash jamotssh k'alímíru moo, C'ík'atse tuwut een mengístí maa naashats borfetso beyíru jamots kíítsíyan fínats jíítsíruno. Bojíishíru k'umotsnat bofííníru fíínotsu ashotssh bodaníf wokín boshíshíf weera eta.

Kíítsíyoní bog k'alo b'íímírí jaakosh ,gawíy kísh kemet k'ac'otsnat gosheyíru mayots, Faabríkí k'ac'otsí, daníyosha. Aríyosha drjítí íko wokín faabrík íko bfííníru fíínotsí bmeec'íru (b'fííníru) k'ac' naaronat s'ayínon geyíru ashotssh bodaníyru weera eta.

Fííneyíru fííní naar jamotssha kíítsíyo ay k'alo detsfe kíítsíyo ayí naarí weeron beshíyo faletuwe. Manotsu gazet'on ,Radaweníyon, Telbjííníyon, mes'etíyon , ínternetíyon nat arets keewotsn beshíyetuwe.

Ar-7/1 Goonkeyí weerotsí

Kíítsiy k'umo ashotssh gít weeron beshíyo faletuwe. Manotsí guut'onat k'aarona wokín arona wokín gítmann íkats beshíyo faletuwe.

Kíítsiy guut'o k'aníyewora,

- Ash níb t'awít aap'ots ,s'eenaw s'een matsí keewotsnat s'een matsí

keewotsn,

- Nababosh wotere k'ebosh ash kíc'ík woto geyíratse.

- K'awintsde'e shaawushde'e t'íitsa.

Haniye dashon kiiŋsiyo ariyosh guut'ere. Ariman s'iilni eeg kiiŋsiyosh guut'e tsok'o keewuwor.

Kiiŋsiya

Dan iti andr durush Jeenon betsre et itsh sheengo tewnfetsat Nok'ac' kewef ash jamotssh nokemf k'ac'ots k'awntso eenshdek'at notiiŋtsok'o kiiŋsiŋruwo..... Dirjiŋiyoni.

A. Dambi guut'ets kiiŋsiyan eebi b'kiiŋsiyir?

Kiiŋsiya

Taawa-----

Aawa -----

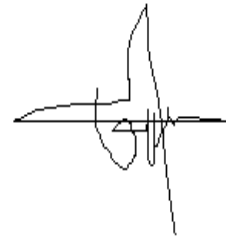
Aa'u

Bobeyoke

Kis'a; s'eegi kiiŋgiy kisha

Nee s'iiŋri 15/2005 aawatse tuwat s'iiŋri 25/2005 borfetso nfiini bewoke ni'aalok'o danere. Man bwottsotsna kiiŋsiyan keshtsi aawatse tuwur uutsi fiini aawotse eegosh n'oortsok'o merejo de'e waar reporti nwoshituwok'o daniro.

Jamonton

Guut'i mooni

Níbníy Guut'a

Níbníy Guut'ani kíítsíy guut'ok'owa gookeyí weer wotatní sheeng bíin k'um wonawotet weera. Níbníy k'umotsí de'erní;

- Daní woro bbeshera wok'o fíinats jíítsosh
- Doyí gondo wokín amalí gondo b'beerawok'o k'alosha
- Batet keewotsí baterawok'o gawíyosha
- K'osh k'osh naarotsí bofíiní wor woron bofíinetuwook'o wosha /gawíyosha/
- Danek jebí aawotsí daníyosha

Níbníyona guut' baaron bwoteftse Raadaweníyonat telebjíníyon keewo faletuwe. **Aríy-1;**

Níbníyo no ash jamwotssha!

1. Guut'ewor awashts faakturo ítde'awok'o
2. Gízo nkafalor nkafaltsí faakturo b'naterawok'o
3. Erero bwor woron ímo nok'azala mengston aatetuwo
4. mabtí kotídek'osha Ash mabtí koto geyítuwe.

Aríy-2

Shírtl k'aat'ots daaníru naana'a jamotssha;

Shírtl k'aat'ots daníru jam naana'ots shartí meyí aawots borní nooní fado b'beyíruwotsna ítjamets guurí 2:30 ítk'aat'otse daatseyar fado ítdek'etuwook'owa.

Ití born daníyíruwoní

Terwer Ika

1. Haníye dashí aatanatsí aaníwer
 - A. kíítsíyo eeg eeg keewotsí daníyoshe bwotefo?
 - B. Kíítsíyo fíínats jíítsíru mootíitse /drjítyotsítse/ bmuk'íyal keezo keewuwor.
 - C. Kíítsíy beshíyef een een weerots ambtsno?
 - C'. Kíítsíy sheengsh guut'osh eeg k'ale bgeyíy?
 - D. Kíítsíyo bogmaando fíínats b'jíníru fííní naaro eebí eebí?
2. Dambí ít bek'ts aríman weeron ík kíítsíy debdabíyo guud'de'e waar k'aat'otse íkíkon nababor.
3. Níbníy debdabíyo guud'de'e waar k'aat'otse nababor.
4. Dambí aat gítonat keezlatse ít guut'ts debdabemanots k'osh k'oshewonat ík bowotok'on sheengsh ítí daníyíruwosh keewuwor.

Wora.

Wora etoní sekondíyon, dek'ík'íyon ,saayíton, aawon, gawíyon, shaashon, naton taaweyíru beshef amíru ash koraw keewa eta. Worona keezosh kayíd'e s'íílo faletuwe. Manotsu;

- beshk wora
- Andí fa'a wora
- Shínomaand weet wora. Dambí keezosh nokayíts woranotsí botook tookon nos'ílorá;

1. **Beshk wora;** woraní haníye shíní shuutsomaande k'azat wokín beshat nowaats wora eta. Beshk woran keewef aap'otsu; Eneya,Ootsa, Íkotsa, natsa, Yootsa.... nat arets aap'otsn beshk keewo wokín wor keewefe.

Ariyosha;

1. Oots daní moo waaratse.
2. Ene borní noono danro.
3. Ikotsí wos'í nokoreyatse íkla tkesh.
4. Yootsí borí nemo sheenga.

2. **Andí fa'a wora;** Andí fa'a wora etoní beshk bwoterawo shínomandí weetk bwoterawo and bíats eed'dek' nobeyíru woroní eta. Woran keewef aap'otsí anda, hamba, and hanoka nat arets aap'otsn woran keewo faletuwe.

Ariyosha;

1. And taawa nodanír.
2. Hamb debdabíya tguut'ír.
3. And hamb wos'a twos'ír.

Shínomaandí weet wora

Woraní andí nobeyíru sayítonat dek'ík'atse tuwut shínomaande beyíru wora /saayíta/ eta. Woran keewef aap'otsí ayítsa, yaatsa, Sharta, gawa, argawa nat arets aap'otsn keewo faletuwe.

Ariyasha;

1. Ayíts maa fíina tffíínít.
2. Yaats daní moo amatse.
3. Shart nogale dawo fa'e.
4. Gaw taa shawatl k'aatotsa tdanet.

Terwer Ika

1. Haniye dashi beyiru s'eenmatsi keewanotsi beshk wora, andi fa'a wora wokin shinamaandi weet wora err galwor.
 - A. Aber gaw Adis Ababa Ametuwe.
 - B. Shirtil k'aat'ots yaats fado detsfno.
 - C. Domets ikotsi fadatse dhutsera.
 - C'.And borna tkeewir.
 - D. Nats Ay keewa tdan.
 - D'. Datsan daawun bwottsotse awusho butsetuwe.
 - E. Mara tmashir.
 - F. Gaw gaasho goshetuwe
2. Haniye dashi imets aap'anotsn s'een matsi keewo fiinarni it fiints s'een matsi keewu man woro beshka, andika, shino mandika err keewuwor.
 - A. Mashere.
 - B. Kiyetuwe.
 - C. S'iletuwe.
 - C.Gesheyiruwe.
 - D. Waarno.
 - D.Detsere.
 - E. Daniruwo.
 - F. wos'etuno.
3. Daniruwots Gare Gareyon wotde'er shino mand woro, beshts woranat Andi woro beshiyo falet aap'otsn it beyotse it ats gonkets kewo wotere bodts keewo it shinomand k'andek'o keez worotsn kayide'er guud'de'er waar k'aat'otse iti daniyiruwosh nababore.

Terwer keez

1. Haniye dashon gítgíts'een matsí keewots fa'ano manotsna k'ot'ok shawatatse ít dantsí weerona goonkít aap'otsn goonkído'e s'een matsí keew íko fíinor.

Ariyosha;

Azo danímooke waar.

Gemets daní mooke waara.

Azonat Gemetsn daní mooke waarno.

A. míinzo jíno amre míinzo waaratse

B. Aber b'maayo shoc'atse

Aber maayo aawalka

C. Domets nababerakí

Domets fado besheratse

C'. Daamt'e b'kírítuwok'o danfe

Daamt'e shatt boro kematse

D. Daatsí tufo eena

Daatsísh wotít jaamo aalí

D'. Kolets kuut kaasho shunfa

Kolets mas'af nababo shunfa

K'ot'ok shumuta

8. Yootsí Doyotsí

- yootsí doya eto eega ete?
- Yoots doyots sheengnomo gondno?
- Sheenga ít etf yootsí doyotsí keewuwor
- Gondno ít etf yootsí doyotsí keewuwor.

Yootsí doya etoní haníye shíní abowí abowoke tuwut níhí na'ok oot'f waat naína'ats bodíru yootsí fíinets fíinotsí eta. Yootsí doyanotsí sheng doyanat gonddoya er gítosh kaíde'e s'íilo faletuwe.

Sheeng doya etefotsí dats íkí eenosh Ikononí eenosh sheeng tohe bewosh jeen bewosh sheengt keewotsí fíina eta Aríyosha Naar k'orar maatsdek'a k'írts asho tohar duuka. Dawon fíina mabarí úsha Idíríyonat k'ube k'inda Ash een mangíya nemonat teron kotanat aretsotsna.

Gond doya etefotsí yoots no abowots bok'e bobewotse boosh sheeng keewok'o b,arere nemok'o detsdek't bofíinef fíinotso wotatní bodananmo bo Ikonomíy eenats. Sheeng tohar beyats bodats eenonat botookats ay kíc' betsf doyotsí eta.

Aríyosha; maats naata, goba, k'et gook'a, gíc'a gofdaamíya, weer worsha, s'ats s'eega, taskar k'isha, mísh k'ira, wosh shuka gashonat baronk'is'ella, waamíco nat aretsotsna.

Haníye dambí gond doyoino etat noguut'ts manotsí yootsí ashots bofíínor boosh sheeng b'arerna bofíínefo b'fesh . wotowa bokona andmo dats eenf

bwaar boofínef doyimantsí s'íilerna bogítsotse/ guur guurat/ ashats míid'o bobetsíruwok'o danere. Aríyosh Taskar kísho nos'íilora Ik bíidu k'alo deshatse Ashotsatsmo ay míid'a b'betsí manuwe ík weeron k'írts ashman t'ut'rne gítl weeron mo taskarmansh wotít keewotsí k'aníyo gízo /ambaro/ kíshítuno. Hanok na taskaarosh shukeet míinzo, Duutset dowutso. K'ac'et mísho ay gíza b'geyít. Taskarmansh s'e'egere waats ashotsu gumato bo ímawotsna taskarman kíshíru ashotsí tugurotse bokíndírí. Han mec'ralíye ushere. Meere oorts míshonat dowutson kuut'ník'írefoní bako meyíts de'e kínderaka manshe eshe taskaroníye danerawo ashats kíc'e b'betsírí gond doye eteyí.

Terwer Ika

1. Haníye dashí aatanotsí nbabí weeron ara wokín kootaerr aaníwer.

A. Angal waamíc kísho gond doya

B. Taskar kísho sheeng doya

C. Yootsí doy jamots sheeng doyíno

C'. Yootsí ashots sheengonat gond doyotsn galde'e danakno.

D. Gond doya eteyíruwots dats íkí eenosh k'alo detsfno.

D'. yootsí doyí jamotsí naí naosh beshíyo geyíratse

E. Maats naato sheeng doyalí.

F. Sheeng doyotsí korde'e bot'apawa náinaosh nobeshíya dats eenosh k'alo detsfe

2, Haníye dashí Aatanotsh arí aaníyí wottso faac'de'e aaníwer.

1. Haníye doshtsanotsítse sheeng doyo aawune?

A. weer worsha

- B. taskar k'ísha
 - C. Dawon f'íina
 - C'. Gof daamíya
2. Haníye dashtsanotsítse dats ikí eenosh k'al detstso aawune?
- A. Idríya
 - B. Maberíya
 - C. Dawa
 - C'. Jamo aaníya
3. Nbabíyotse taskar k'ísho tugure b'gedí bíetor eega ete?
- A. Gíza b'daatsír eta
 - B. Gíza b't'ut'íyír eta
 - C. Gíz waa weer bdaatsít
 - C'. Aaníyo imeratse
4. sheeng doyonat gond doyon aawuk'oneya dane?
- A. Ashats bbetsíru míid'ona
 - B. Ashosh b'imíru k'alona
 - C. Taskar k'íshona
 - C'. Anat B aaníno
5. Taskaro k'íshewor oorts míshonat dowutson míyíts k'índsho k'azt kuut'eyír eegoshe.
- A. maat woretsocha
 - B. Doy bwoterna
 - C. Gízo boatse bíayerna
 - C'. Aaníyo aalí
6. Haníye dashtsanotsítse gond doya etefo aawune?
- A. weer worsha
 - B. Maats naata

- C. Gíc'a
 - C'. Wosh shuka
 - D. Jamo aaníya
7. Nbabíyotse weer worsha etewor eega ete?
- A. Baar buta
 - B. Asho s'ker ud'a
 - C. Ud'etsí sheegr ud'a
 - C'. Ud'ere mana
8. Maats Naata eto eega ete?
- A. Fakshets maats dek'a
 - B. Wíid'ets baaru buta
 - C. K'irts ash maats k'eeza
 - C'. Jamo aaníya
9. Gíc'a eto eega ete?
- A. Mafon kosha eta
 - B. Mlac'íyon k'at'a eta
 - C. K'alón muk'de'e s'atsíkíím kísha eta
 - C'. Shíkon k'at'a eta
10. Gof daamíyets nauníye Gof daamíyeraw k'anefa
- A. ara
 - B. koota
 - C. ara/koota eto faleratse
3. Haníye dashí aatanotsí aap'on aaníwere
- A. Taskaro gond doya ete eegoshe?
 - B. Doyots sheengonat gondona ett gíton kayíye eegoshe?
 - C. Waamíc kísho gond doye ete eegoshe?

- C'. Yoots ashots bofiínef fiín jamotsí sheengokí bos'íilfo eegoshe?
D. Maats na'a gof daamiyo gond doya ete eegoshe gaare gaareyon wotar shíyewer.

4, Haníye dashí t'íints aap'otssh wotít ik naarí biitsets aap'o geede'e guud'ere.

- A. Tugura
- B. Naata
- C. Yootsa
- C'.Doya
- D. Gíc'a
- D'.K'at'a
- E. S'at s'eega
- F. Sheeng doya
- G. Goba
- H. Mísh k'íra

5, Yootsí doyotsítse gond doyíno no'ettsotsí korde'e na'í na'osh beshíye noon bgeyítímo t'afiye bgeyítí gaare gaareyon wotar shíyewere.

Moosha

- Moosha etoní gít ashots wekín gít gaareyots wotder bomoosheman jíishi ash íko faac'ar ando aaní daanyo faac'der mooshef moosho korde'e moosha.

Moosheyí k'aana

- Keewí toko s'íílr k'osh k'osh t'uptsoké bk'umo Aríyoshí fíín dants ashoke aatdek'onat k'osh k'osh guut'otsí
- Keewí tokotsí matsde'e deshdek'e
- No moosheyíru keewots k'umo boshíne shuutson bezde'e k'ana
- K'ebet ash shínats t'ínoníye shínon sheengsh terwer

Mooshí t'int'ína

- Mooshet tooko k'ebetwotssh shíno daniya
- Jeen k'umotsí boshíne shuutson t'intsa
- Moosh wooror ashowots maníyo nfalít k'umotsí beza

Aríyosha; jíítsefets wekín sharfets nkeewít keewonen mekítuwe

- Keewí jíífots korde'e keewa
- Weral ats gíwshonat kísh kolon geyíratse
- Moosheyíru asho k'umo sheengsh k'ewde'e mastewashíyo deshde'e aaniyo ííma.
- Mooshí tookoníye keer keewo geyíratse.
- Íímet woro wckín sayíto korde'er fíínats jíítsa.
- Moosh bs'utsok'on k'ebíruwotsí uda.

Moosh Jííshíruwo fíína

- mooshe tuwotssh jaamo íímr moosh k'esha.
- bomooshet k'umo mooshíruwotssh daniya.
- Daniyonat moosheyíru gaare gítotsí daniye.
- Moosheyíru gaareyots botook tookon bok'ebetuwok'o wosha jebo shengsh jíísh.
- Bomoosheyí k'awntso k'ebíru ashotssh daniye.

- Mooshe man k'ebíruwotsí danyó uudar moosha err guupoímr guupa.

Naashí Fíina (Naashi fiina)

- Mooshe woront moosh t́nor formíyo k'aníde'ení bomooshí k'awntso bíits s'eentsítuno.
- Mooshe moosheyíru gaare gítosha k'anyets formíyatsa gító taalíde'e s'ílní bok'aawntso bezítuno.
- Moosheyíruwotsí bowotíruwok'onat bok'alíruwok'o s'íila.
- Moosh jíishíruwonton íik wotde'e boatse kotet keewo k'alítuno.
- Botook tookon bodetsts k'umotsí moosh jíishíruwots t'íits.

Terwer Ika

1. Haníye dashí aatwotsí ara wokín koota err aaníwer
 - A. mooshe wor daanyonat moosh jíishíruwon íknaarífíina bofíínír.
 - B. mooshe wora neenton mooshíru asho keewo k'ewudeení mooshefo.
 - C. Moosh íko mooshosh b'iatse tuwur mooshet keewí tooko geyítuwe.
 - C'. Mooshe mooshe wora moosh man k'awntso k'ebíruwotssh daníyo Geyíratse.
 - D. Moosh woror ímets saayíto sheengsh fíinats jíitso geyítuwe.
 - D'. Moosh k'ebíru ashots shíinatse mooshe tuwufitse shíno Mooshe man terwerde'e woo geyítuwe.
 - E. Mooshots kíndoníye shíno mooshí tooko k'ebír ashotssh daníyo geyítuwe.
 - F. Mooshe man b's'uwutsok'ona moosh man k'ebts ashotsí udo geyítuwe.

G. Gíre k'anon beedek' moosheyíru gaarewotsí k'ebíruwotssh
daniyo daanyo Fíina.

H. Mooshí tookoníye keer b'shunts naarí keewo keewo faletuwe.

2. Haníye dashí Aatanotssh wotít arí aaníyo faac'de'e aaníwer.

1, moosheyí k'an wottso aawune?

A. moosheyítookok'ebíruwotssh daniya

B. Moosheyí k'umo b'shíneshuutson korde'e k'ana

C. Moosho b's'uutsok'on k'ebíruwotsí uda

C'. Imets saayíto korde'e fíinats j1íktsa

2, moosh íko mooshosh b'geyít keewots eegno?

A. Mooshítook faac'a

B. Moosh jííshít ash faac

C. Daanyotsí faac'a

C'. Uno aaníya.

3, Mooshí woror naashí fíin wottso aawune?

A. moosh k'esha

B. mooshí jebman sheengsh jíísha

C. mosheyíruwots k'umonat bofíiníruwo k'ororr k'awunts
íima

C'. Aaníyo íímeratse

4, moosho b's'uwor moosheyíruwotsí k'ebíruwotsí daanyotsí udar
guupíímo kon fííne?

A. moosheyíruwotska

B. moosh jííshíruwoka

C. Daanyoka

C'. K'ebíruwotska

5, Moosh mooshíru ashotsatse kotet keewo aawune?

- A. mooshí k'umo ímets saayíton eeka
- B. keewí tero korde'e moosha
- C. moosheyí took manatse shíní k'ande'e waa
- C'. jamo aamníya.

3, Dambí ímets moosheyí nemonat termanotsí korde'ení gaare gaarewon wotde'e haniye dashí ímets moosheyí tookanotsítse ít shuntso faac'de'e mooshewor.

1. maatska wokín nugushíka ett ka'iyets fíino fa'amo aalne?
2. shítuwí shoodo noon bdeshawok'o kotonat kep'on faletuwe/ faleratse.
3. Daní mootse ayíde'e geyít asho daníruwoní/ daníyíruwon
4. Dano gízoníye bogetuwe Gízo danoníye bogetwe.

Debdabíya

- Debdabíya eto ega ete?
- Ambts naarí debdabíyotsí danfte?
- Debdabeyí naarots bok'osh k'oshe eegneya?
-

Debdabíya etoní wokon woter karnon goonkeyí weerotsítse íko wotatni beshíyosh geeyeyíru k'umo aap'on b'woteftse guut'on beshí weera. Debdabíyotsí git naarno monotsu Fíínímaa debdabíyanat tookí debdabíyona eta etefo.

Fííní maa Debdabíya

Fííní maa debdabíyo guut'efoní mengístík wotere tookí fííní maa íko k'osh fííní moosh wotor ashosh b'guut'ora. Debdabíyanu b'gítsotse dets bín b'geyít keewotsí taawo, Aawo, konsh guut'eyíruwok'o, eegí kís'osh guut'eyíruwok'o, kon guut'tsok'o nat udon detsfe.

Aríyosha; Haniye dashtsan s'ííler.

Booben k'orí Guut'í moowasha

Taawa -----

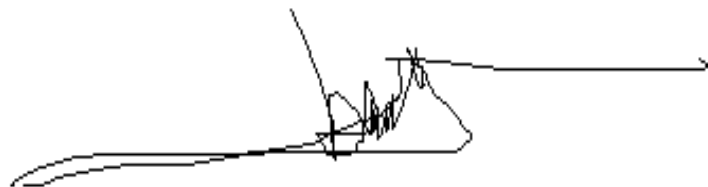
Bulení

Aawa-----

Kís'oní; shawatl k'aat'í borní mas'af k'aniya

Dambí kís'atse keewosh faletsok'on 1-6 k'aat'o borfetso borní noon daní mas'efo k'anídek fíínats jíitsetsok'o danefe Andorní shawatl k'aat'í borní mas'afo 2007 durosh fíinde'e betsoh geeyíruwotsna ít k'orítsí mas'af k'anítotsítse gít ashotsí mashats 10/ 2006 tsísh noosh ít deyíyísh mangídek' aatro.

Jamontona

Busho Jani

B/G/G/D/B/Gitl Naasha

Jookí Debdabíya

Tookí Debdabíya etoní Ashíko btookí k'umo k'osh ashosh wokín fííní mootssh guut'on b'bishíf goonkeyí weera eta Debdabíyaní b'gítsotse bdetset keewotsí aawa, Kís'o (beek'azo falítuwe) kon guut'íruwok'o, konsh guut'eyíruwok'onat udon detsfe. Kís'o detsosho dets k'azosho falítuwe no'etora Ashosha guut'eyír wotíyal kís'o beeratse (geyíratse) fííní moowosha guut'eyírí wotíyalmo kís'o geyítuwe etosh nogewora.

Tookí debdabíyanotsí guut'efoní jam aatosh, wosh keewosh, fíín aatosh, waamíc s'eegoshnat arets keewotssha guut'efo. Aríyosha haníye dashtso s'ííler.

Jam aati debdabiya.

Aawa.....

Boretjamoní t'uwe aawo tiaawats sha'íru tmaa ash jamotssha. Tshuuníru tínd níhotso . tmísh t eeshuwotso aawok'owe jeen ítne taa ítna tgawírí bako ayídek' jeen taana-Ikotsí taash ít deyíts debdabíyonu tíyok bodre ít deyíts gízonu tíyok bodre. Itno ayídek udere. Andmo fado íshosht tetíruwotsna karnon weetuwe. Manfetsonmo ítno taano íík'o jeenon korde'e aawon be'ewosh betsuwe. Jamon beewere.

Jamonton

It níí Dometse Eeshí

Asosí yunberestíyotsna

Terwer Ika

1. Dambí ít bek'ts debdabí naarman weeron tookí debdabíyo guud'de'e waar k'at'otse nababor
2. Fííní maa íko (ít'orí daní guut'í maawotde'e) k'osh (ít guurí daní bíírowosh) debdabíyo guud'er.
3. It k'orotse beyíru fííní maa íkotse fíínosh wotít bewokí baashats fíínosh aatef debdabíyo guud'er
4. Laapolí debdabíyo guud'de'e waar k'at'otse nababor
5. It gale waamíco b'beyíru wok'o woshde'e ashotsí waamíc s'eegef debdabíyo guud'er
6. Itatse wokat beyíru ít jagosh jam aatí debdabíyo guud'er.

Terwer gíta

A. Haníye dashí beyíru aap' anotssh ík naarí bíitso geede'e guud'er.

1. moosha
2. shíyeya
3. k'eba
4. Guut'a
5. Juwana
6. Tíla
7. Iza
8. Yunberestíya
9. debdabíya
10. keew gawíya

K'ot'ok jeediya

9. Maatsotsí Betsa

- maatsotsí danfte?
- Maatsotsí Betsa eto eega ete?
- Maatsotsí Betso b'geyí eegoshe?

Dats jíík'uwatse beeyíru ashwotsítse bogmando maatsa wotowa bako dats íkí eenosh nugush mmec'r b'woteftse maatsotsu k'alo detsfno. Han eetoní Ikonómí eenosh toho beyí eenosh, polotíkí eenosh, jeenonat faayal beeyosha maatsots een k'alo detsfno.

Yootsa asho maatsotsí nugushonton taalne err s'íílaka btesh han b'wtuwe ík'ó maatsotsí aashe dashíde'ek bazk woteftse maatse ngusho maatso tssh b'íimíru beyoko muk' bwottsatsé tutsone hanatse tuwtsona maatsots dashíyosh eetef Jaawonat jeewrots fa'ne dano deshatsno eetosha maats dano k'al mítse etcfo Ango deshantsno eteyora Ashosh mats sezna'aní eetefoní fíino falatsno etosh geyeyore. Maatsu aaloyí eterna balí buurshats k'eho tokífane etefo. Errní maatsotsí dashíyefo.

Wotowabakona dambí keewets keewu jaaman Darí sayítorí k'aleka bakona maatsots nugushonton taalo fíino falítuno. Eshna dats eenosha maatska nugush ika etetí fíino bíaltsok'ó dande'ení maatsotsí betso noon geyítuwe.

Maatsotsi bétsa noetora boazeyon ík'ó nugushonton taalídek't bíaz tsosha fíin jaam ashotsnton taal fíino bofalítuwok'ó, datso k'eezo bofalítuwokio.

Jeebo jíish bofalítuwok’o, naash woto bofalítu]wok’o, jaamosh danír fííní goowo ímr maatsafan kup’íya eta.

Terwer íka

A. Haníye dashí aatanotsi ara wokín kootaerr aaníwer.

1. maatsots bo’azewon nugushotsíye doshno
2. maatsotsí daníde’e betso faletuwe
3. Maatsots nugushí fíínef fííno falatsno.
4. Dats íkí eenosh maatsots eenk’alo detsfno
5. yoots ashots maatsotsí nugushoníye bogshde’ehí bos’íílfó.
6. Ík’o maatsotsí bíazor dano bodes hawok’o k’aldek’tní bí’az.
7. maatsosh gowo ímeyal datso k’eezo falítuno
8. yoots maatsots botyookí nugushoníye dashíde’ení bos’íílfó btesh.
9. maa fíín jamo maats fíína
10. Nugushíka maatska ett kaíyets fííno aalí.

B. Haníye doshí aap’anots nbaabí weeron bo bíitso ímer.

1. Bétsa
2. k’almítsa
3. k’eha
4. Gowa
5. Dashíya
6. Azeya
7. shíníya
8. Ala
9. Burusha
10. toka

11. Jéba.

C. Haníye dashí A. shírotsí ímets aap'anotsí B. shírtotse be goonkerawu
aap'otsnton jagíwer

A	B
1. ura	A. shuutsa
2. Gaala	B. t'eba\
3. Fayeya	C. s'ind
4. C'uusha	C'.guga
5. k'anda	D. dara
6. gawuna	D'.tugura
7. shína	E. tula
8. datsa	F. k'áák'a
9. mísha	G. Inda
10.tawa	H. Bara
	I. Maneya
	J. Shít'a
	K. K'aak'a

D. maatsotsí betsosh sheeng k'um beshít kaasho k'aníde'e waar kaashman
ashosh kíitswer It kaasho k'ebíruwots mastawasho deshde'e níbn
bodek'etuwok'o keewuwor.

Shegretsí

Shegretsí etef maats íku Benshangul Gumz Guurotse matakalí zooníyotse
Dabas' k'orotse beek ashí b'tesh Ashaní bs'oot'o maats wot b'jínolorní
btooko maats k'oshotskok'o dashíyde'e s'íílokí. Monatsa tuwutsona

nugushí fíín jamo fííno bfalítuwok’o danfa. Maatsotsí dofíyde’e síílf ashotsnton kíshe desheya bbodfo.

Shegretsí bk’umí sheenganatse tuwutsona maatsonat ugushí k’osh k’oshewoníye s’oot’ k’oshaya bakona nugusho maatse bogalíye maatsotsu nugushe dashnalíye erní maatsotsy bodasherawok’o bízfo Bk’umanuwe btook mec’rosh b’woteraftse galítsí maats naana’a jamosh íza bíímfo. Maatsots danr jebo jíísho bofalítuwok’o, nugushí fíín jamo fííno bofalítuwok’o bnato b’bodftse maats amo b’geyírawok’o, maatsotssh bíízfo maatsots botooko botookon dashíde’e bos’íílawok’o ízfane.

Galítsí ash jamotsí bk’umo sheeng bowoto s’íílní “maatso dantsí bshufoní bako botooko danakíye etet jaawo ar b’woter awok’o dantní jootsí maatso dashíde’e bos’íílf k’umo wonítni maatso nugshonton taal bwoto bodan shegretsíye ash k’aabíye ayo noosh danírane ett maatse nugusho bíín b’udí.

TERWER IKA

1. Haniye dashí aatotsí nbobíyatse tur Ara “ wokín koota erraap’on aaníwere.
 - A. shegrets bbefo womber abatsa
 - B. shegrets maatsotssh een dano beshíra
 - C. Nugushí fíínef fíínotsí maatsots fííno falatsno
 - C’.Maatsots mnugushonto botaalok’o shegrets bíízfo maats baarotssha
 - D. Sheegrets maatsots jebats kar nugushonto botaalítuwok’o bmooshfotse shunerakíye

D'.Maatsots dank a boshufoní bako danakne etef jaawo tíits shegretsíye

E. Shegrets bkeewots keewotsatse ash jamo udere

F. Shegrets maats naanwots bonato b'borawo maatso bo'amet uwok'owa bíizfo

G. Maatsotssh jaawef jaawok'o nugushotssho jaawef jaawots fa'aro

H. Maatsots nugushoniye bodashítuwok'o woshtso íik'a

2. Haníyedashí aatotsí nbabí weeron aap'on aaníwer

1. shegretsí etef ashu bguuro bzoníyonat bk'oron ake?

2. shegretsbootko maats k'oshotsk'o dashíde s'íilak?

3. maatsotsí dashíde'e s'íilfotsnton kíshe desheya bbodfon eteyor ega etc?

4. maatso nugushe dashalí nugusho maatse bogali bíetor ega ete?

5. shegrets bootk mec'roshaliye moshfoní eteyor egaete?

6. maatso danr jeebo jíishítuwe noetor ega ete?

7. Bonato bbodftse maats amo geyítate bítet egoshe?

8. maats na'a íku maats amo bbodet aamts natoníya?

9. maats dants bushufoní bakro bootkís danakíye etíru k'umman bbítso ega etc.

10. shegretsí etíru nbabíyan bkcewíru k'umo k'awnon keewwere?

3. Haníye dashí tints aatanotsn mooshí tero korde'e shíyeyar mooshewer. Erní ítmoosheyorí ít k'umotsí mastewashats deshde'et ítí daníyíruwosh nababore

A. maats fíina nugushí fíina ett kayíyets fíino fa'amo alne mooshewere.

B. Bnatalo maats amo míd’o detsfe

Bnatalo maats amo míd’o deshatse

Etts gít s’een matsí keewanotssn mooshewere

C. Dats íkí eenosh maatsu k’alo detsfa / deshatsa mooshewere.

Maatsotsí s’ílts Jeewra

Maatsots s’ílts jeewra noetore yootsí ashots maatsotsí kup’iyosh wotowa nefíyosh bokeewf jeewrotsí eta jeewaranotsu maatsots níb títsosh een weerno manats tutsona maatsots ashe dashok’o boatso bos’ílfó man bwotsotsne ayí durosh maatsots mebtíyo deshawok’o wekín alo deshawok’o net’eyat botesh manu bwotefoní jeewrotsí keewona.

Manotsu;

- maats dano k’al mítsa
- maatsu aloyí eeter mínzo kas’on bjííts
- maatsu dantsoní bshuufó bako btookísh dantsa
- maats níbo t’atsotsa
- maats mandí jago took wozí jaga
- maats kínd mala sheet’ kínd maaya etcf jce wrotsnat aaretsotsna maatsots dashíyosh keewefo.

Wotowa bakona han wot bjínalor mngsto maatso dashir nugsh baaron fííno een dowosh bfalowok’o dantní maatsotssh geen gowo íímt bk’umo maatso mand wosht maatsots jceb jíísho bofalítuwok’o dats íkí eenosh een k’alo bodetsok’o naashar dats k’eezo. bofalítuwok’o woshosh falre ashowotsu yootsí bodetsts k’umo maatsotsatse woneyat bíere nugushonat maatson taal bwoto be’ere.

Terwera íka

1. It galotse Ash eenowotsoke maats s'íílíts jeewrotsí aatde'er mastewasho deshde'er ware k'aat'otse ít tohotsnton gaare gaare wotde'e guut'dek' ít wats jeewr maanots bítso ímeme
2. Haniye dashí s'een maatsí keewatse beyíru aap'otsítse boshírots sarr ashíyets aap'ots bítso íímet aríyíweeron fíínore.

Aríya c'aam masho tmísha /tfíína/ tmísha etíruwan bítsoní tfíína

1. na'u shungurt ' bk'inc't shíko meshra
2. Ttoho dumkano bdeshe hed'shre
3. Abayí nodatsí sheeng shawo gbs'sha bíímír
4. Jaam aawo íízer shíyawo shútsa
5. maa fíínosh srsíra bsrsrír
6. Daníruwo fado aníyosh mas'afa bs'ílfo
7. Gook'o ayídek shík'etsotse neefere
8. Balangato ware eteyal Itop'í ashasho íkna btuwít
9. Dariyíruwo míz beerí aro ak'marat fíínere
10. maatsotsí betso jam ashí fíína.

Woro Fíínats Jítša

Woro ebí

Woro fíínats jítse ak'alde'eníya

Woro ashosh bíímet k'alo ebí

Wora eteyora nat íkotse byíru shasha, gawíyo, sayítonat dak'ik'o sekondíyo síílt keewa. Han noetora woranotsítse k'alo non bgeyít keewotsí shengsh wormanítse fííno bgeyít woro fíínats jítso geyítuwe. Maníyal bako woro shuutsísh k'uzet keewalí íknoto bbesíyal shuuts anar noon koratse nofíino

nok'anok'on aawona wotíyal aawon sayítona wotal sayíton gawíya wotalo gawíyon shaashonawotal shaashon fíino non geeyítuwe. Man bwottsotse fíin íko ayítsa, yatsa, sharta, gawa err fíino shuuts geetso geyírwatse. Doof eshotssh woro ankata bíarefo wotowa bakonmo fíinatse wodm ashosh woro ayídik' k'awna awr ílatt awr bgatsírwok'o bdanaka bbodír man bwottsotsna woro kaashok'o bbeeshor noosh k'aldíya (s'ona) bíarír wotowa bako sekondíiyu btokí k'awntso detsfa. Ítop'í datsu tugurosh bfalts keew íko woro k'aldíyok'o nos'ilíruwoshe eenosh nogeyíyala aaw íkotse 24 sayíto bbeyíruwok'o danfo manítse fíinat jítso noon bgeyítuwoní 18 sayíto fíinosh jíitsrní orts 6 sayíto kashdek'o non geeyítuwe.

Terwer íka

1. Haníye dashí aatwotsí Ara wekín koota err aaníwere.
 - A. woro fíinat síits eno dowetuwe
 - B. Woro shuutsísh k'uzde'e bezo faletuwe
 - C. Fíino dats íku eenosh geeyítuwe
 - C'. Fíino Ayítsa eerr beezo geyíratse
 - D. Doof ashwotssh woro k'awna
 - D'. Sekondíyo bbeshíyal k'awntso deshatsé
 - E. Woro kashok'o beshíyosh dats een íkosh kís'obetsítuwe.
2. Haníyere dashí ímets aatanotsí aap'on aaníwer
 - A. woro k'uzet keewalíye eteworeega ete?
 - B. Worí k'alo eebí keewuwon
 - C. Ik aawotse ambts saayíte fa'o?
 - C'. Nbabíman weeron ík aawotse fíinats fíitset saayíto ambtse?
 - D. Woro fíinats jítso fale aawuk'ok'alde'eníya?
 - D'. Nbabíman weeron woro wedm ashonat doof ashosh eebí bíar?

- E. Fíino ayítsísha wokín yaatsísha err k'uzeya beebí b'wotí?
- F. Nbabíyan beshíyosh b'eyíru k'umo k'awunon keewuwor.
3. Haniye dashí ímets aap'anotssh wotí íknaarí bíits detsts aap'o geede'e guud'er.
- A. Fús'a
- B. S'ííla
- C. Mesha
- C'. K'orora
- D. Gawudek'a
- D'. Baampula
- E. Dí'á
- F. Mata
- G. C'aasha
- H. shíra
4. Haniye dashí ímets aap'anotsn s'een matsí keewo fíinor. It fíínít s'een motsí keewoní guut'í fíinwotsí korde guut'ek woto bíin geyítuwe.
1. kewa
2. bos'a
3. k'ut'a
4. kíma
5. fara
6. Tara
7. Tek'a
8. Tep'a
9. k'ara
10. wora.

K'ot'ok Tatsa

10, Indu s'aats Eza

Indu s'aats Ezo ayidek't shaaw wotk naana'í k'eton dí'etk wotatní naana'í eenosh wotít sheeng buutsotsí detsk buutsa. Bwottsotsna shoodatse bazíyosh wotowa kep'osh ayíde'e aayíyítuwe.

S'aats ezo naímarmat'osh jambuutsoníye k'ank buuts b'wottsotsna naana'otssh k'osh buuts ímo geyíratse. Hakímí shuu'o b'kíítsíruwok'ona naana'í k'ac'íno shuweyar awud shaashonat shírt shaasho bborfetso índu s'aats ushe okon k'osh buutso ímo geyíratse s'aatsotse beyíru protíníyots, bayítamíníyotsnat k'osh keewotsí s'eentsdek' detsk bwottsotse naanaí eenonat kup'o kááriya b'káarífo. Indu s'aats shaatet buutsotsí k'aníyosh ayo shambeyalorní andísh borfetso índu s'aatsonton taalít keewo (buutso) daatseratse.

Naana'otssh shukar dabets ushotsí ímo s'aats usho boneed'íyтуwok'o k'alo falítuwe. T'uut'on íshíyono geyíratse, manuwe naana'otssh saats muk'oniye t'uut'omuk'o b'ketítuwotsna t'uut'o maandakayíbo'aanit bwotefere shírt shaashotsíye okona muk'sh muk'shde'e k'osh buutsotsí ímogeýítuwe.

S'aats ísho naana'otsí k'íratse kotetawe, Boshuwetsí awud shaashonat shírt shaash boretso s'aats mec'r ushf naanaots ac'uwí shoodonat joff'í mícíyonon k'íratse oorítuno.

Dambí keewets shaash manotsí borfetso índu s'aats mec'r uyaw naanaotsí shoodanotssh wotítuno. Man bwotuwe buudí ezonat k'osh buutsots índu s'aats ezoniye muk' k'alo bodetstsotsna k'osh weerona naanaí k'ac'ínosh ímeyíru t'uut'o s'ayínon detso k'azeyal shoodo dowosh falítuwe. Buudí ezonuwe sheengsh detsk'azonat jongí woton awashosh falítuwo kaawon índu s'aatsotse daatseyíru ezo shood dowíru kashetsotsn awasho falatse.

Indu s'aatsí ezo 'azewon shood kep'í ango b'detstsotsna naana'otsí keton shoodon bomíid'erawok'o baazífe. S'aats ushíru naana'otsí shoodo desh bjínalorní s'aats uyawu naanaotskok'o boon nefiraka shoodman k'amo bofalítuwok'o woshí ango bodetstsotse kaarní bokashefo. Han dambatsna s'aats ushíru naana'otsí gashí kaanserí, Sukaríyonat arets shoodotsn desheyí gowo ayídek' muk'a k'osh weeron nos'íílorá s'aats uyawu naana'otsí beshef shoodotsn desheyí/ meekeyar b'naar naarí buuts t'ut'on míid'eyfno.

Ar-10/1 Indu bn'aosh s'aatso bishora.

S'aats íshíyoní na'a mec'rosh bwoteftse índusho k'alo detsfe. Bs'aatso ezo bdetsetuwok'o k'alítuwe, s'aatsf índu shíno maandí na'a maac'í wor genziyo falítawa na'a maac'í worí genzoní (na'o maae'eroníye ja'o) índunat na'í jeenosh sheenga. Hanmec'r bwoteftse s'aatsíru

índotsí (maatsotsí) shuwí maa kaanseríyonat s'aatsí kaanseríyon deshí gowo ayídek' muk'a.

S'aats ísho b'ímíru k'alotsítse keeweraniye besheraw keew íkoní índunat na'í dagotse beyíru goonkewoní Naana'ots boíndonton aap'on goonkewnat ats atson goonkeyar k'etso bodaatsítuwok'o k'alítuwe. Hanuwere naana'ots toho beyonat níbí sheengon boenetuwok'o k'alítuwe. Han bwottsotsna índ indo b'naana'osheengsh bos'aatsítuwok'owa ízefoní.

Terwer Ika

1, Haníye dashí ímets aatanotssh wotít aaníyo nbaabíman sheengshìlt nababíye okon itsh bgaltsok'on aap'on aaníwer.

- A. Naanaí marmat'otssh índu s'aatsí ezo jam buutsoníye bogo geyítke ete eegoshe?
- B. Indu s'aats ushf naana'otshat uyawu naanaots dagotsí k'osh k'oshewo eebí?
- C. Naan'otssh t'uut'o íshíy k'ayere err ízefo eegoshe?
- C'. S'aats ísho índush eeg k'ale b'dets?

2, Haníye dashí s'een matsí keewanots bobeshíyru k'umo ít tookí bíitson keewuwor.

Aríyosha

- S'aats íshk'azoní naana'o awashíyítuwe
- S'aats íshk'azo naana'otsí k'írosh betsítuwe
- Naana'ots k'íro bok'azísh índu ez usho geyítuwe.

- A. Buudí ezonat k’osh buutsotsn bodetso índu s’aatsí detsoníye dashefe.
- B. S’aatsíru índu b’shwuí woro genzifa
- C. S’aats ísho índunat náí gonkewo kup’ítuwe
- C’.T’uut’o s’ayínon detso k’azoeyal shoodo dowetuwe.

Maastawasha

Nbaabí íko k’awíntsde’e guut’o faletuwe. Guut’ /nbaiyo/ k’awínts guut’a etoní guut’man /nbabíman/ jen k’ummee’ro de’erní bíítsí k’osh k’osh nabman k’ayír k’awunts de’e beeza eta. Guut íiko k’awíntsde’e guut’osha

- 7. k’awíntset guut’man shíno nababde’e dana
- 8. Guut’manítse beyíru jen k’umotsí geede’e kísha
- 9. Jen k’ummanotsí guufde’e botookí weeron beeza
- 10. Jen guut’man k’umí shíneshuutso bíawasherawo (sheelerawo) k’awíntsde’e beeza.

3, Dambí maastawash man weeron jííshoyar índu s’aats eza etíru nbabíman k’awíntsde’e ík tímon beezwer. K’awínts dek ít guut’ts nbabíman ar bwotonat bk’azono ítí daníyíruwosh nababor.

Mastawasha

S'een matsí keew íkí k'umo gawíntsde'e guud'r nbabi fíino faletuwe.

Gawínts guut'a etoní guut' íkí k'umo ay naarí aríyotsí gerde' k'onat golíyon gawínts guut'a eta. Gawínts guut'osha.

1. guutman s'een matsí keewo tímo nbabíyman k'umo sheengsh dana.
2. k'umman bgawnet/ b'eenet / weer dana
3. B'jen k'umo batk'ayíní k'osh k'osh k'umotsnat golotsn dabde'e gawínts guut'a
4. B'geyít bewoke aríyotsí gerde'k'o geyítuwe.

5. Dambí mastawashan weeron jíisheyar íimets k'umíko b'k'umo ítbaterawo gawínts de'e ík tím wotít guut'o k'aníwer. Aríyosha

A. Bííts beyeyíru moo ayídek' sheenga. K'uman baterawo nbabíyo k'aníyewera haniye dashtsank'oyí.

Bííts beyeyíru moo ayídek' sheenga bmaaman kasítsí fuundots aawon s'íilosh ayídek' sheengno. Bmaa uronu ayídek' gawuna. Bfingíshonat b'maskotiyo fíine ayídek't s'íilosh sheeng golíru mastayítona bdooze. B'maa maac'o ayídek' gawun bwottsatse tuwutsona mootse s'ííl woreraw k'ac'ots faano, baatsíyeka, maa man maac'o, maaman díronat B'kornesíyon golíru ímneberedí (sheení) shutson sheengshde'k' fíinekno. Jamon maaman s'íilewora bsheengatse tuwutson kítmonítse b'íinton nuutsítmoo aalí. Dambí aríyanatse tuwur haniye dashí ímets k'umanotsí gawíntsdee guud'er.

2. Naana'o bíyats bíyatss shuwoní indonat na'í jeen beyats míid'o dowetuwe
3. Dano asha etef jamosh ayídek' geyíka

Golí

Golí etefoní s'een matsí keew íkotse shuutso wokín típo eeg bwotok'onat eeg bíartso k'on keewíru wokín golíyru aap'a eta/ maanotsítse k'atsotsí.

- Sheenga
- Gonda
- nas'a
- aak'a
- c'íc'a
- manga.....nat arets aap'otsna keewíko eegbwotok'o golíyíruwotsí

Ariyosha; sheeng duro waare hanokna sheenga etíru aap'oní waats durman eeg bwotok'o b'golíyír.

- Kootí aak'o taash kewere.
- Farsh nas'o wos'fe waare.
- Na'a s'aado oots waare.

Eshne s'een matsí keew dambtsanotsítse boshírots sar ashíyets aap'anotsí golotsí eta etefo.

Terwer gíta

1. Haníye dashí ímets s'een matsí keewanotsítse beyíru golotsí faac'de'e kíshwer
 - A. S'ulk' t'ebuts uutso kíyere
 - B. Síís gawunatse naana'o kuuta b'kaashír
 - C. Eepbog na'o daní mook amre
 - C'. Azdo maatsu bkeníyísh guufíye
 - D. Bodmec'r taro dawon shos'k'rere

- D'. Bor faarí genzo kardek' gawíyo amra
- E. Eyísh aak'na'o kurots kíndre?
- F. Tok'mec'r shalawulo kardek' gawiyó amre
- G. Nas' gaasha nogale meyefo.
- H. B'danatse wodm na'o hambets daní mook waaratse.

2. Haníye dashí aríyan weeron s'eenmatsí keewanítse keewí tuwokonat b'k'awuntson kíshde'e keewuwor .

Aríyosha; “ Albor sheengsh nababo b'k'aztsotse yunberestíyotse gíish k'rere. S'een matsí keewanítse keewí tuwokoní sheengsh nabab b'k'azoní B'betsíru k'awuntsoní yunberestíyotse gíish k'reyoní

- A. Aldo índu saatso sheengsh uyaníye bíeentsotse bgurbo nefa
- B. Daawats shookets maayo dí'o mashdek're
- C. Mas' oots daní mook amoníye b'oorere bíish fado beshere
- C'. Datsí ílon weero bo'ame t'aluwo boon daatsre
- D. Shuneyat bode'etsotse íkawunor fayerakno
- D'. Aruwo t'engídek típo b'k'aye mayo kuud'utsere
- E. Moc'írots fiíno boshuntsotse gízo t'ud'akno
- F. Gaashets bdatatse kup bwottsotse btoohots bin shunfnó
- G. Shetson awusho butst mayo awashík'rere
- H. Míinzotsí moc'í sheengats jíno k'azere k'aak'at waat t'uu mayo máák'rerno
- I. Basíz caamalo taro bí'ame b'tufots angítso kosk'rere

3. Haníye dashí ímets aríyanatse tuwur aap'ots k'aarítuwonat k'aarí díhon k'aarí genzonat k'aarí k'awunon bonababewor boímíru bíítsí k'osh k'oshewo keewuwor.

Ariyosha; maa – bííts beyefoní } k’aarí tuwonat k’aarí díshorí
 Máá – mish máá } bíítsí k’osh k’osheya

Shaasha- keezotítatsa } k’aarí genzonat k’aarí
 Shasha- shíkíshasha } k’awuunorí bíítsí k’oshk’oshbpya

A 1. k’oorá	D’. 1. aawa	I. 1. ísha
2 k’óóra	2 ááwa	2. íshá
B 1. fuura	E. 1. uutsa	J. 1. aawa
2 fura	2 utsa	2. awa
C. 1 Eza	F. 1 uutsa	K. 1 . goora
2. Eeza	2. úútsa	2. gora
C’. 1. aatsa	G. 1. kaara	L. 1. Bara
2. atsa	2. káára	2. Baara
D. 1. dí’a	H. 1. ít’a	M. 1. maara
2.dí’á	2. ít’a	2. mara

4. Dashí ímets aríymanatse tuwur ímets aap’otsí goonkíyotsn deshíd’e’e
 s’een matsí keewo fíínor

Ariyosha; Buzn daní moo amre

Ibets daní moo amra

Buzunnat Ibetsn daní moo amrno

A. 1.Dambets dawutso tígera

2 smene dowutso ushre

- B. 1 Basíz t'ímberere
 2. Basíz k'afere
- C. 1. Gawíyets mísho k'ac'era
 2. Gawíyets ashosh míshoímatsa
- C'. 1 Gashí ash gonda
 2. Gashí maac' k'ewetska
- D. 1 Borno nababeratse
 2. Borní fado díhíratse.
5. Haníye dashí A. Shírotse beyíru aap'otsí B. Shírotse beyíru aap'otsítse
 ík naarí bíitsetsotsnton jagíwer.

A

1. s'ííla
2. shaga
3. wok'a
4. duk'uma
5. mííd'a
6. Ipa
7. wááka
8. t'enga
9. shííma
10. shímna

B

- A. meka
- B. Neka
- C. Kúp'a
- C'. C'osha
- D. Is'a
- D'. Shek'a
- E. Futa
- F. Mangíya
- G. Bek'a
- H. K'ona
- I. Eeka
- J. Wos'a

5. Haniye dashí A' shírotse beyíru aap'otsí B' shírotse beyíru goonkerawu aap'onton jagíwer.

A

1. woka
2. s'aama
3. gíra
4. t'eba
5. k'uza
6. Neka
7. gawa
8. k'aaba
9. Dek'a
10. juwana

B

- A. Ima
- B. Gawuna
- C. Bad'íya
- C'. Karna
- D. Shasha
- D'. K'ana
- E. Gúútsa
- F. Shaawa
- G. Daawa
- H. K'oola
- I. Tungusha
- J. Bata.

6. Gol detsts s'een matsí keewo fíinde'e waar bíitse beyítu golí eeg b'golíruwok'o ítí daníyíruwosh keewuwor
7. s'een matsí keew íko wokín aap'í keew íko k'aníyde'e waar . k'aníd'e ít weet keewumaní keewítuwokonat b'betsí oot detsk woto bíín geyítuude Errní keewumanítsí keewítuwokonat b'oot'on galde'e keewuwor.
8. It tookon k'aarítuwonat k'aarídíhon k'aanígenzonat k'aarí k'awunon nababewor k'osh k'osh bííts ímet aap'otsí k'aníd'e'e waar k'aat'otse nababor / Bobíítsono keewuwor/

9. Ik naarí bíitsonat goonkeraw bíits detsts aap'otsí k'aníyde'e waar íti daníyíruwosh kíitswor.

K'ot'ok tatsí Gúúpa

- Indu s'aatsí ezo naanaosh k'osh k'on buutsoníye ayídek k'ank buutsa
- Na'a íko shuweyar awud shaashonat shírt shaasho b'borfetso índu s'aatsoníyo k'osh buuts dek'o geyíratse.
- Indu s'aatsotse naanáí eenonat jeen bweosh wotít ayínaarí keewots fa'ano. Manotsu bayítamíníyona protíníyonat k'osh k'osh keewotsn fa'ano
- Indu s'aatsotse beyíru keewanotsí naanáí kup'on at eeno bkaarítuwok'owa bok'olfo
- Indu s'aats usht eents na'o shoodon desheyí goo ayídek muka. Wotowa bako b'shoodalor shoodman b'k'amít ango detsfe.
- Shírt shaasho bbodftse naana'osh t'uut'oímo sheengalí.
- S'aats usho / íshíyo / na'a mee'rosh bwoteftse índusho k'alo detsfe.
- S'aats usht eents naana'ots oor bofalít shood naarotsíte k'atsotsí joft'í míc'íyo gahsí shoodo kanseríyí shoodo. Sukarí shoodo nat aretsotsna.
- Sheengsh s'aatsts índunuwere s'aatsí kaanse ríyonat shuwu maa kaanserí shoodatse oorítuwa.
- S'aats íshí k'alotsí k'osh een keewoní na'onat índu dagítsí sheeng gonkeya. Manuwe na'ots níbí sheengonat tohe beyí sheengon bo ee netuwok'o k'alítuwe.

- Guut' íko wokín nhabí íko b'ki'umo baterawoo k'awínts d'e'e beezo faletuwe. Hank'alosha níbndek/ bgeyít keewotsí.

1. Guut' man sheengsh nababde'e b'k'um dana
2. Guut' manítsí jen k'umotsí geede'e kísha
3. jen k'um manotsí guufde'e btookí weeron beeza
4. jen guut'man k'umí shíne suutso sheelerawo k'awínts de'e beeza.

- s'een matsí keew íkí k'umo k'azerawo k'umman gawíntsde'e guut'o faletuwe Han k'alosh nóbndek'et keewotsí

1. guut'man s'eenmatsí keewo tímo nhabíman k'umo sheengsh dana
2. k'umman bgawunet weer dana
3. jen k'umo batk'ayí k'osh k'osh k'umotsnat golotsn dabde'e gawínts guut'a
4. B'geyít bewok aríyotsí gerdek'o faletuwe

- Golí eto s'een matsí keew íkotse beshíyeyíru k'um man golíyíru aap'a/ s'eenaw s'een matsí keewa eta Gít naarí golots fa'ano manotsu.

2. shuuts golnat
3. típ golna.

- Ayínaarí golots fa'ano manotsítse k'atsotsí
- Sheenga
- Gonda
- K'awuna

- Genza
- Bíra
- Nas'a
- S'aada
- C'íc'a
- Keta
- Manga.... aretsotsna

Gúúpí Terwera

A. Haníye dashí Aatanotsí Ara wokín koota err Aoníwer

1. Naanaí marmat'osh keez shaasho b'bodtsok'on k'osh buuts ímo geyítuwe.
2. Naana'osh índu s'aatsí ezonton nuutsít buutsoaalí.
3. Indu s'aatso wht eents naana'o shooda etefo jamon shoor danaka
4. Indu naana'o shírt shaasho b'borfetso b's'aats'sh geyeyírí bjeenosh bwoteftsere bna'í jeenoshaa etnín
5. s'aats usht eents na'onat s'aats uyaníye eents na'on taal shood k'amí anga tsfno.
6. Indu s'aatso sheengsh ushts na'o kaanserí shoodon deshek'azí gowo detsfe.

B.Haníye dashí ímets aatanotssh arí aaníy wottso faac'de'e aaníwer.

1. Indu s'aatso sheengsh ushí / íshí / k'al wottso aawune?

- A. Naí eenonat naíkup'o káaríyítuw
- B. Na'o beshep shoodatse b'oorítuwok'o kep'ítuwe
- C. Indu íkík shoodotsatse boorítuwok'o k'alítuwe
- C'. Jamo aaniyaa.

2. Haníye dashí shoodanotsítse s'aats usht eents na'o deshe b'k'azetuwo aawune?

- A. Gashí shooda
- B. Ac'umí shooda
- C. Kaanseríya
- C'. Jamo aaníya

3, Haníye dashí s'eenmatsí keewanítse aro aawune?

- A. Naana'í marmat'osh índu ezoníye bogo meets maa bgeyít
- B. T'uut'o (Htouwa) naana'osh ísho sheenga
- C. Indu s'aats usho índusho na'osh sheentga
- C'. Indu bjeenosh bgeyíyal na'osh s'aats ísah geyíratse

4, Dashí ímets aap'anotsítse 90% etefo aawune?

- A. nat
- B. Er
- C. Teba
- C'. Wotowa
- D. Jamo aaníya

5, Guut' íkí k'umo k'awínts de'e guut'osh wotít keewo aawune?

- A, Guut'man k'umo sheengshdana
- B. Guut'man jenk'umo kísha
- C. Jen k'umman guufde'e b'tookí weeron beeza
- C'. Jamo aaníya

6, Nana'otssh t'ut'on (Hotuwon) ezo ísho gonda ete egosha

- A, tuuo shood dowet bacteríyon awashosh bfaltuwotsna
- B, t'ut'on (Hotuwon) ezo usho índu s'aats muk'oníte bketítuhsotsna
- C, Budí ezo bgítsose bdetsfso índu s'aats aonton bralera

C'. T'ut'í ezo kaarí awashosh bfalítuwotsna

D, Uno aníya

7, S'aatsíru índ ikush na'a s'aatso bímee k'alo awune

A. bna'a maac'í woro genzítuwa

B. Shuwwí maa kanseríyon bdesherawok'o woshítuwe

C. Sukarí shoodaatse aríyítuwe.

D. Jamo aníya